

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Andra Kammaren. N:o 64.

Måndagen den 20 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes ett till Kammaren inkommet så lydande sjukbetyg:

Att ledamoten i Riksdagens Andra Kammare Herr K. F. Segerlind fortfarande lider af Tumores hæmorrhoidales och till följe deraf är förhindrad att deltaga i Riksdagens förhandlingar intygar.

Stockholm den 20 Maj 1878.

K. Kjerner.

Med. D:r.

§ 2.

Sedan Riksdagens båda Kamrar förehaft och godkänt de i Stats-Utskottets memorial N:is 68, 70 och 73 samt Bevillnings-Utskottets memorial N:o 11 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri Kamrarne fattat stridiga beslut, samt vidare denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar, enligt nedan intagna voteringspropositioner, i följande ordning, nemligen:

*Gemensamma
omröstningar.*

1:sta omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets memorial N:o 68, litt. a.)

Den, som vill att kommissionslandtmätare, som vid afskedstagandet tjenat i minst 30 år och under sammanräknade minst 25 år varit tjänsteman vid Generallandtmäterikontoret eller storskiftes- eller afvittringslandtmätare, vice kommissionslandtmätare eller kommissionslandtmätare, må, om han tillika vid afskedstagandet uppnått minst 60 lefnadsår, på allmänna indragningsstaten undfå pension till

Andra Kammarens Prot. 1878. N:o 64.

1

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Årligt belopp af 1,600 kronor, dock att sådan pension icke må tillgodokomma kommissionslandtmätare, hvilken icke pröfvas hafva, så vidt på honom berott, under nämnda 25 år varit verksam såsom landtmäteritjensteman eller i annan statens tjänst, eller som fortfar att tjänstgöra såsom storskiftes- eller afvittringslandtmätare eller i sådan egenskap redan uppbär pension å allmänna indragningsstaten, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har förslaget om förbättrad pensionering för kommissionslandtmätare icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringsseglarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknings och utföll omröstningen med 59 Ja och 125 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 69 Ja och 39 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller.....	59 Ja och 125 Nej,
sammanräkningen visar	128 Ja och 164 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets memorial N:o 68, litt. b.)

Den, som vill, att Riksdagen må medgifva att *andre landtmätare*, som vid afskedtagandet tjänat i minst 30 år och under sammanräknade minst 25 år varit tjensteman vid Generallandtmäterikontoret eller storskiftes- och afvittringslandtmätare, vice kommissionslandtmätare, kommissionslandtmätare eller andre landtmätare, må, om han tillika vid afskedtagandet uppnått minst 60 lefnadsår, på allmänna indragningsstaten undfå pension till årligt belopp af 1,600 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har den för andre landtmätarne äskade pensionsförhöjning icke blifvit af Riksdagen beviljad.

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Sedan voteringsseklarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 54 Ja och 129 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 75 Ja och 34 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller.....	54 Ja och 129 Nej,
sammanräkningen visar	<u>129 Ja och 163 Nej;</u>

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets memorial N:o 70.)

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, på Riksgäldskontoret anvisar ett anslag för betäckande af den ökning i statens jernvägars materialförråd och kassaförlag, som under åren 1878 och 1879 kan förekomma, förslagsvis bestämd till ett belopp af högst 1,000,000 kronor för hvardera året, hvarå ersättning för sålunda af jernvägsinkomsterna nedlagda medel får lyftas, sedan ökningens belopp genom årets bokslut blifvit utrönt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har förberörda nådiga förslag ej vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringsseklarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 97 Ja och 89 Nej.

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 69 Ja och 39 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller..... 97 Ja och 89 Nej, sammanräkningen visar 166 Ja och 128 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets memorial N:o 73.)

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 8 må på det sätt bifallas, att Riksdagen beslutar, att, derest det för byggande af, bland annat, en bredspårig jernväg mellan Falun och Göteborg bildade Bergslagernas jernvägsaktiebolag tillförbinder sig att så bedrifva arbetet på denna bana, att de till allmän trafik ännu icke öppnade delarne deraf kunna, efter i Kongl. kungörelsen den 11 December 1874 föreskrifven besigtning, till sådan trafik upplåtas senast inom utgången af år 1880, för statsverkets räkning må inköpas af bolaget utfärdade, till dess upplagda obligationslån å 36 millioner kronor hörande fem procent obligationer å 6,753,600 kronor efter en kurs af nittio procent å nominella beloppet, motsvarande ett pris af 6,078,240 kronor, att öfvertagas och utgå med tre millioner kronor under innevarande år och med återstoden under år 1879, allt på de tider och under de vilkor, Kongl. Maj:t närmare bestämmer, samt under det förbehåll i öfrigt, att det för obligationerna utbetalda belopp skall användas för jernvägsarbetets bedrifvande och ingalunda må inberäknas bland sådana bolagets tillgångar, hvaraf utdelning särskildt till innehafvare af aktier i serien litt. B. må ega rum, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts nådiga proposition, att, derest det för byggande af, bland annat, en bredspårig jernväg mellan Falun och Göteborg bildade Bergslagernas jernvägsaktiebolag tillförbinder sig att så bedrifva arbetet på denna bana, att de till allmän trafik ännu icke öppnade delarne deraf kunna, efter i Kongl. kungörelsen den 11 December 1874 föreskrifven besigtning, till sådan trafik upplåtas senast inom

utgången af år 1880, bolaget må komma i åtnjutande af ett låneunderstöd till belopp af sex millioner sjuttioåtta tusen två hundra fyratio (6,078,240) kronor, att utgå med tre millioner under innevarande år och med återstoden under år 1879, allt på de tider och villkor, Kongl. Maj:t närmare bestämmer, samt mot den säkerhet, bestående af kommuners, landstings eller andras ingångna ansvarighet, hvilken Kongl. Maj:t pröfvar och godkänner, under åliggande för bolaget dels att å hvad af lånet varder lyftadt, från lyftningsdagarne tills återbetalning sker, erlægga ränta af fem och en half procent årligen, dels att återbetala lånet medelst en årlig annuitet, så stor att, med beräkning af den ofvan bestämde ränta, lånet må vara slutfördt år 1914, och uppå villkor i öfrigt att lånebeloppet skall användas för jernvägsarbetets bedrivande och ingalunda må inberäknas bland sådana bolagets tillgångar, hvaraf utdelning särskildt till innehafvare af aktier i serien litt. B. må ega rum; samt att bolaget skall till Kongl. Maj:t afgifva förklaring, huruvida bolaget på ofvannämnda villkor ingår, äfvensom för Kongl. Maj:t uppgifva den erbjudna säkerheten så tidigt, att densamma må kunna vara af Kongl. Maj:t pröfvad och godkänd och frågan om lånets utgående sålunda afgjord senast den 1 nästkommande November.

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 94 Ja och 93 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 91 Ja och 15 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller.....	94 Ja och	93 Nej,
sammanräkningen visar	185 Ja och	108 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

(enligt Bevillnings-Utskottets memorial N:o 11.)

»Den som, lika med Första Kammaren, vill att uti § 6 af stämpelpappersförordningen skall intagas följande föreskrift:

»Anvisningar i utländsk myntsort eller s. k. mandat beläggas med stämpel å 50 öre»;
och att rubriken Primavexlar må lyda:

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

»Prima- och solavexlar i utländsk mynnsort, ehvad de äro ställda att betalas inom eller utom Sverige, skola antingen förses med särskild stämpel å en krona eller skrivas å till nämnda värde stämplade blanketter; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med Andra Kammarens mening, beslutit, att i stället för den i § 6 af gällande Kongl. kungörelse angående stämpelpappersafgiften förekommande punkten: »Primavexlar — — — — stämpel fria», hvilken bör utgå, skall på vederbörligt ställe intagas ett stadgande så lydande: »Vexlar, äfvensom anvisningar eller s. k. mandats, vare sig dragna å utrikes ort eller ställda att å utrikes ort betalas, skola antingen förses med särskild stämpel, vaxel å en krona, anvisning eller mandat å 50 öre, eller skrivas å till nämnda värden stämplade blanketter.

Sekunda och tertiavexlar äro dock från stämpel fria, så vida motsvarande prima eller sekundavaxel blifvit med föreskrifven stämpel försedd.»

Sedan voteringsseklarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 28 Ja och 137 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 59 Ja och 42 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller.....	28 Ja och 137 Nej,
sammanräkningen visar	87 Ja och 179 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

§ 3.

Föredrogs Stats-Utskottets utlåtande N:o 69, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af ett kreditiv att i händelse af behof användas till neutralitetens upprätthållande.

Punkten 1:

Utskottet hade i denna punkt gjort följande hemställan:

»att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må på Riksgäldskontoret anvisa ett kreditiv af två millioner kronor, som Kongl. Maj:t må ega att, sedan hela Statsrådets tankar deröfver blifvit inhemtade, i mån af behof använda till åtgärder för upprätthållande af rikets neutralitet.»

*Ang. kreditiv
till neutralite-
tens upprätt-
hållande.
(Forts.)*

Efter uppläsning häraf anförde

Herr Hedin: Herr Talman! Äfven om det belopp, Hans Excellens Herr ministern för Utrikes ärendena ansett sig böra tillstyrka Kongl. Maj:t att af Riksdagen äska för neutralitetens upprätthållande, varit betydligt högre än det nu begärda, skulle jag visserligen icke hafva varit den, som försökt bryta den enhällighet, hvarmed tvifvelsutan äfven ett sådant högre belopp skulle komma att af Riksdagen ställas till Kongl. Maj:ts förfogande. Jag har således icke begärt ordet, Herr Talman, för att framställa några anmärkningar emot Utskottets nu föreliggande förslag. Icke heller behöfver Kammaren befara att här nu skall vankas någon lektion i den högre politiken, som en talare här om dagen uttryckte sig; långt derifrån. Jag skall icke ens tala om vårt folks sympatier i det sannolikt snart stundande kriget, ty, om vi också icke hafva förverkat rättigheten att i vårt hjerta hysa sympatier för den ena och antipatier mot den andra parten i de internationella tvisterna, hafva vi åtminstone sjelfve bragt oss i den ställning, att vi icke kunna uttala våra känslor.

Jag har begärt ordet, för att till Hans Excellens Herr ministern för Utrikes ärendena framställa en vördsam förfrågan, derest Hans Excellens under nuvarande förhållanden skulle finna lämpligt derå afgifva svar.

Det är icke ovanligt, således icke heller nu på något sätt öfverraskande, att under så upprörda tider, som det ögonblick vi nu genomlefva, en mängd rykten uppkomma och vinna tilltro, ehuru de äro så osannolika, att de inför tänkande menniskor borde genast falla under tyngden af sin egen orimlighet. Bland dessa stormfoglar, som sväfvat omkring i politikens rymder under den sista tiden, hafva några med sina vingar täckts beröra jemväl vårt fädernesland. Alla hafva sannolikt med tillfredsställelse erfarit den dementi som från Regeringens sida gifvits åt de mest storartade af dessa rykten, om jag så får benämna dem, nemligen de som talat om ett slags beväpnad neutralitet mellan de nordiska rikena och en af stormakterna — ett neutralitetsförbund hvars spets vore rigtad mot England. Dessa rykten hafva sedermera återkommit, ehuru i en mera modererad form.

Ang. kreditiv
till neutralite-
tens upprätt-
hållande.
(Forts.)

Man har nemligen antagit — och detta rykte har visat en viss benägenhet att hålla i sig — att några underhandlingar skulle vara å bane mellan Tyska kejsardömet och de nordiska rikena i syfte att gent emot en af de makter, hvilka verlden snart väntar skola drabba samman, visa en viss grad af dålig vilja och söka, i den mån sådant möjligen kan låta förena sig med neutralitetens fordringar, inskränka denna makts handlingsfrihet.

För min del är jag fullkomligt öfvertygad, att ryktet äfven i denna mera moderata form är ogrundadt, men då detsamma fortfarande upprepas, synes det mig vara önskvärdt, om detsamma äfven i denna blefve vederlagdt. Om Hans Excellens vore i tillfälle och funne lämpligt att äfven åt den senare upplagan af dessa rykten gifva en formlig dementi, genom att förklara att inga underhandlingar vare sig egt rum eller för närvarande ega rum med kabinettet i Berlin med hänsyn till eventualiteten af en engelsk flottas ankomst till de nordiska rikenas farvatten, skulle han — derom är jag öfvertygad — göra sig den allmänna meningen ytterligare förbunden.

Hans Excellens Herr ministern för Utrikes ärendena Björnstjerna: Det är med synnerlig tillfredsställelse jag begagnar det tillfälle, som blifvit mig lemnadt genom den af Herr Hedin framställda fråga, för att offentligen förklara, att alla de rykten, hvilka han omförmält, fullkomligt sakna hvarje grund. Hvarken från England eller Ryssland eller Tyskland eller någon annan makt har någon framställning blifvit gjord till Kongl. Maj:ts regering, som på något vis har åsyftat, att göra Östersjön till ett slutet haf eller att få landsätta trupper på någon punkt af Sveriges kuster eller att på något annat sätt tillförsäkra sig bistånd från de förenade rikenas sida i händelse af krig. Alla sådana rykten äro helt och hållet uppdiktade. De härflyta för det mesta från engelska tidningar, och så väl underrättade dessa bruka vara genom sina korrespondenter på främmande orter, är det att beklaga, att ett alldeles motsatt förhållande eger rum hvad deras meddelanden från de skandinaviska rikena beträffar. Det finnes nemligen en fabrik för nyheter i Köpenhamn, som synes hafva gjort till sin uppgift att telegrafera helt och hållet uppdiktade eller i hög grad vanställda underrättelser till de engelska tidningarna. En medlem af Danmarks regering har redan i danska riksdagen protesterat mot de uppgifter, som sålunda kommit till världen, men alla bemödanden, äfven de som från min sida blifvit gjorda, för att stoppa till denna grumliga källa, hafva varit föfänga.

Vi äro lycklige nog att stå i det allra vänskapligaste förhållande till såväl vår östra, som vår vestra granne, så att jag är fullt öfvertygad, att, om så olyckligt skulle vara att krig utbryter och sträcker sina verkningar till Östersjön, skall man icke från något håll vilja kränka vår neutralitet. Jag är också viss, att, om kriget

utbryter, skola de förenade rikena följa samma fullkomligt neutrala politik, som under kriget åren 1854 och 1855, och har ingen anledning att tro det den neutralitetsförklaring, som då erkändes från de krigförande makternas sida, och som vid ett senare tillfälle blifvit förnyad, icke skall blifva fullt respekterad, nu likasom då.

För det närvarande är det icke möjligt att förutse, om krig kommer att utbryta eller icke; visserligen har man de bästa förhoppningar att det icke skall komma så långt, och Kongl. Maj:t har äfven därför dröjt med framläggandet af den i fråga varande propositionen intill sista dagarne af Riksdagens sammanvaro, i förhoppning att dessförinnan en fredlig lösning skulle hinna komma till stånd. Som Herrarne veta, är frågan likväl ännu icke afgjord. Man hyser, som sagdt, de bästa förhoppningar, men någon visshet har man icke. Jag tillåter mig i detta afseende påminna om ställningen förlidet år, då kriget mellan Ryssland och Turkiet utbröt. Man hade nyss undertecknat det s. k. Londonerprotokollet, i hopp att derigenom aflägsna all anledning till förvecklingar, och kort derefter utbröt ändock kriget. På samma sätt kan det äfven gå nu; men i alla händelser bör den erfarenhet Riksdagen vunnit om det sätt, hvarpå det förra året beviljade kreditivet användes, eller rättare alls icke användes, hafva öfvertygat Riksdagen att icke heller det nu äskade kreditivet, om detsamma af Riksdagen beviljas, kommer att användas, för så vidt sådant icke blir af behovet påkalladt.

Ang. kreditiv till neutralitetens upprätthållande.

(Forts.)

Härmed förklarades öfverläggningen slutad; hvarefter Kammaren biföll Utskottets förevarande hemställan.

Punkten 2:

Blef jemväl bifallen.

§ 4.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets memorial N:o 43, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Utskottets utlåtande N:o 38, i anledning af återremiss af utlåtandet N:o 27 öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förändrade bestämmelser rörande klockarnes aflöning.

§ 5.

Förekom till behandling Lag-Utskottets memorial N:o 44, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Utskottets utlåtande N:o 36, i fråga om framlagdt förslag till förordning angående jernvägs- och kanalaktiebolag.

Om förordning ang. jernvägs- och kanalaktiebolag.

Om förordning
ang. jernvägs-
och kanal-
aktiebolag.
(Forts.)

Sedan Lag-Utskottet i utlåtandet N:o 36, med anledning af framlagdt förslag till förordning angående jernvägs- och kanalaktiebolag, hemställt, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag i ämnet, så hade, enligt till Utskottet ankomna protokollsutdrag, denna hemställan blifvit af Andra Kammaren bifallen i oförändradt skick, hvaremot Första Kammaren bifallit densamma med den ändring, att orden »för Riksdagen» utbyttes mot orden: »för nästa lagtima Riksdag»; vid hvilket förhållande och då Kamrarne alltså sammanstämmande beslutat, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om utarbetande och framläggande af förslag till lag i förevarande ämne, men det af Första Kammaren vid beslutet gjorda tillägg, att begära framläggande af sådant lagförslag redan för nästa lagtima riksdag, icke, ehuru äfven inom Andra Kammaren yrkadt, vunnit denna Kammares godkännande, Utskottet i nu föreliggande memorial funnit sig böra hemställa:

att frågan om nämnda tillägg måtte anses hafva förfallit.

Mot denna hemställan voro reservationer inom Utskottet afgifna

dels af Herr von Gegerfelt, med hvilken Herrar Torpadie och Thomasson instämt, och som tillstyrkt, »att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och, så snart ske kan, för Riksdagen framlägga förslag till lag i ämnet»;

och dels af Herr Ribbing.

Sedan föredragning skett af Utskottets hemställan, yttrade

Herr Torpadie: Jag anhåller hos Herr Talmannen om proposition på återremiss af Lag-Utskottets nu föredragna betänkande. Med all den aktning jag hyser för andras öfvertygelse, särdeles då dessa andra utgöras af mina kamrater i det Utskott äfven jag har äran tillhöra, faller det sig för mig svårt att inpassa Utskottets här gjorda hemställan under bestämmelserna i 63 § Riksdagsordningen. Der föreskrifves nemligen i 2:dra momentet, att, om Kamrarne i någon fråga, som varit hänskjuten till förberedande behandling af något af de så kallade ständiga utskotten, stanna i olika beslut, så skall det alligga Utskottet söka sammanjemka de olika meningarna, för så vidt nemligen skiljaktigheten icke är af den hufvudsakliga art, att någon sammanjemkning icke är möjlig, i hvilket fall med vissa undantag frågan förfaller. Nu hafva emellertid båda Kamrarne i denna fråga fattat enahanda beslut, så till vida som de båda beslutat afåttande af en underdånig skrifvelse med begäran om framläggande af ett lagförslag

i det syfte, som i betänkandet finnes omförmäldt. Men derjemte har Första Kammaren beslutat insättande i den föreslagna skrifvelsen af orden »till nästa lagtima Riksdag» i stället för den af Andra Kammaren beslutade ordalydelsen »för Riksdagen». Att sammanjemka dessa båda olika beslut bör icke kunna möta den allra ringaste svårighet, och då dertill kommer att Första Kammaren redan återremitterat ärendet till Utskottet, tager jag mig friheten förnya min vördsamma anhållan om återremiss af betänkandet.

*Om förordning
ang. jernvägs-
och konal-
aktiebolag.
(Forts.)*

Herr Liss Olof Larsson: Jag skall taga mig friheten yrka bifall till Utskottets hemställan. Jag kan nemligen icke anse det lämpligt, att Kammaren nu, då Riksdagen är så nära sitt afslutande, återremitterar ärendet till Utskottet. Vi hafva nyss bifallit Utskottets hemställan att en annan fråga, nemligen om förändrade grunder för klockarnes aflöning, skall anses hafva förfallit på grund deraf, att Kamrarne stannat i olika beslut i frågan, och då Utskottet icke heller i den nu föreliggande frågan ansett sig kunna sammanjemka de olika besluten, så bör äfven den anses förfallen. Och vill nu icke Första Kammaren bifalla detta betänkande, så må frågan på det sättet falla.

Herr Clairfelt: Då Första Kammaren redan återremitterat ärendet till Utskottet, då en sammanjemkning af besluten icke kan komma att taga lång stund inom Utskottet och frågan således alldeles icke kan inverka till någon förlängning af riksdagen, som i allt fall icke lär kunna afslutas förr än någon af de sista dagarne i denna vecka, instämmer jag med den förste talaren i hans yrkande om återremiss.

Herr Torpadie: Jag anser mig till hvad jag nyss anförde böra tillägga, att en återremiss alldeles icke kan orsaka någon förlängning af riksdagen. Utskottet har i det fall sammanträde kl. 5 i e. m., och en sammanjemkning af besluten kan, såsom den näst föregående talaren erinrade, icke upptaga lång stund, och sålunda kan ett nytt betänkande från Utskottet vara att förvänta med det snaraste. Jag vidhåller således mitt yrkande om återremiss.

Herr Rydin: Jag vill endast fästa uppmärksamheten uppå, att, om Kammaren bifaller detta förslag, har den derigenom hindrat Första Kammaren att fatta ett beslut, hvartill den bör vara oförhindrad, nemligen att instämma i Andra Kammarens förut i frågan fattade beslut. Detta afsåg aflåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ett förslag i ämnet, utan att dock skrifvelsen skulle innehålla något rörande tiden, då detta förslag borde för Riksdagen framläggas. Första Kammaren har också beslutat aflåtande af en skrifvelse i enahanda syfte, men med det tillägg, att Kongl. Maj:ts förslag i ämnet borde framläggas för nästa lagtima

Om förordning
ang. jernvägs-
och kanal-
aktiebolag.
(Forts.)

Riksdag. Båda Kamrarna äro således ense om skrifvelsens aflåtande och sammanstämman förmodligen äfven deri, att Riksdagen måtte så fort som möjligt få del af det begärda förslaget. Men om nu Andra Kammaren bifaller Utskottets betänkande, blefve ju Första Kammaren förhindrad att instämman uti denna Kammares beslut, i följd hvaraf den skrifvelse, om hvilken begge Kamrarna ju äro ense, icke kommer till stånd.

Jag påyrkar frågans återremitterande.

Herr Liss Olof Larsson: Då jag förnummit, att Herr Tal-
mannen lyser betänkligheter mot att framställa proposition på mitt
yrkande om bifall till Utskottets hemställan, så får jag återtaga
detta mitt yrkande och i stället föreslå, att Kammaren måtte för-
klara sig vidhålla sitt i ämnet förut fattade beslut.

Herr Anders Persson: Jag skall endast be att få förena mig
i det af Herr Liss Olof Larsson nyss framställda förslag. Jag tror
icke att frågan på något sätt uppskjutes derigenom, att Andra Kam-
maren förklarar sig vidhålla sitt förut i ämnet fattade beslut. Då
förefinnes nemligen icke något hinder för Utskottet att ingå med
en hemställan till Första Kammaren att instämman i Andra Kam-
marens beslut; och detta är också det enda jag anser nu kan göras
åt saken.

Herr Rydin: I sak har jag ingenting emot att Kammaren
fattar ett sådant beslut, som den ärade representanten från Dalarne
föreslagit. Men jag kan icke underlåta att påpeka det origtiga deri,
att Kammaren skulle förklara att den vidhölle sitt en gång fattade
beslut, utan att Utskottet fullgjort den skyldighet, som åligger det,
nemligen att åstadkomma ett sammanjemkningsförslag. Genom ett
sådant beslut af Kammaren, som det nu föreslagna, blefve Utskottet
förhindradt att fullgöra en bestämd funktion, som tillkommer det-
samma. På grund häraf anser jag det formelt rigtiga vara, att
ärendet återremitteras till Utskottet.

Herr Berg: Jag ber också att få förena mig med dem, som
påyrkat frågans återremitterande. En förklaring af Kammaren, att
den vidhåller sitt förra beslut, synes väl i och för sig icke innebära
någonting, emedan det torde vara alldeles gifvet att, så länge icke
Kammaren på inbjudning af Utskottet frångått sitt förra beslut,
Kammaren vidhåller detsamma; men om Kamrarna nu i anledning
af detta Utskottets betänkande afgifver ett bestämdt förklarande att
vilja fortfarande vidhålla sitt förra beslut, skulle möjligen Utskottet
deraf anse sig vara ur stånd att uppgöra ett sammanjemkningsförslag
eller inkomma med en framställning till Första Kammaren att frångå
sitt beslut.

Att frågans behandling genom en återremiss skulle draga längre ut på tiden, än om Kammaren fattade ett definitivt beslut, tror jag för min del icke. Ty det är klart att, hvad beslut Kammaren än kommer att fatta, Utskottet måste afgifva ännu ett betänkande, som åtminstone måste föreläggas Första Kammaren, och någon tidsförlust uppstår ej genom betänkandets anmälan äfven för denna Kammare. Deremot befarar jag, att, om ingen återremiss från denna Kammare nu beslutas, åtskilliga förvecklingar och dröjsmål kunna vara att emotse. Det kan nemligen hända, att hos Utskottet uppstår tvekan, huruvida, då denna Kammare fattat ett definitivt beslut, men medkammaren återremitterat frågan, Utskottet kan vidtaga annan åtgärd än att uppmana Första Kammaren att fatta beslut i frågan. Det är då efter all anledning antagligt, att Första Kammaren, i likhet med denna Kammare, beslutar att vidhålla sitt förut fattade beslut, och Utskottet har sålunda ännu en gång fått tvenne olika beslut af de särskilda Kamrarne, som det, enligt min åsigt, har åliggande att sammanjemka. Ty något sammanjemkningsförslag har ännu ej framlagts för Kammaren. Utskottets föreliggande betänkande kan nemligen ej anses annorlunda än som en tolkning af de föregående besluten. För min del tror jag därför, att, om vi icke vilja att frågan nu skall förfalla, det riktigaste torde vara att den återremitteras, hvilket jag äfven påyrkar.

*Om förordning
ang. jernvägs-
och kanal-
aktiebolag.
(Forts.)*

Herr Magnus Jonsson: För min del skall jag icke taga mig illa om Kammaren beslutar att återremittera frågan, men skall emellertid be att få yttra några ord för att tillkännagifva min åsigt i saken. Af det betänkande rörande klockarnes aflöning, som nyss var föremål för Kammarens behandling, visade sig att båda Kamrarne stannat i olika beslut i frågan. Första Kammaren hade, emot Utskottets tillstyrkan, beslutat att klockarelönen på landet skulle till utgörande fördelas med halfva beloppet af den fasta egendomen efter dess fyrktal och med återstoden på församlingens samtliga medlemmar efter den för rösträtt å kyrkostämma stadgade grund. Andra Kammaren deremot har i detta fall beslutat, att samma lön skall utgöras efter den för rösträtt å kyrkostämma stadgade grund, med rättighet för församlingen att låta någon mindre del af lönen utgå med viss personlig afgift. Der föreslog icke Lag-Utskottet någon sammanjemkning, oaktadt ett sådant förslag, enligt min tanke, ganska lätt kunnat uppgöras, och Utskottets hemställan, att detta ärende genom Kamrarnes skiljaktiga beslut måtte anses förfallet, har nyss af Kammaren godkänts. Oaktadt jag således anser att äfven i den fråga som nu är under öfverläggning en sammanjemkning af Kamrarnes olika beslut lätt kan ske, måste jag likväl såsom min uppfattning uttala, att, då Lag-Utskottet här icke heller föreslagit någon sammanjemkning och Utskottet dervid handlat konsekvent, Kammaren äfven bör vid behandling af dessa båda frågor handla lika konsekvent. Jag anser således, att, när man i förra frågan icke beslutat någon sammanjemkning,

Om förordning så bör man lika litet göra det vid den nu föreliggande, och instämang. jernvägs- och kanal-mer jag därför i det af Herr Liss Olof Larsson framställda yrkandet. aktiebolag.

(Forts.)

Herr Lyttkens: Det är dock en ofantlig skillnad mellan den fråga en talare förut uppställt till jemförelse och nu föreliggande fråga. I denna fråga hafva Kamrarna varit eniga om sjelfva saken, men deremot stannat i olika beslut i fråga om tiden för lagförslagets framläggande. Enligt Andra Kammarens beslut skulle Riksdagen icke nämna någon tid, inom hvilken den önskade att få emottaga Regeringens förslag. Enligt Första Kammarens beslut åter skulle Riksdagen anhålla att förslaget måtte redan för nästa riksdag framläggas. Beträffande dessa båda beslut kan en sammanjemkning mycket väl ega rum. Men i fråga om de olika principerna för klockarnes aflöning är sammanjemkning rent af omöjlig. Jag kan således icke annat än i alla delar instämma med Herr Berg och påyrkar därför, i likhet med honom, återremiss.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen upptog de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, nemligen dels på återremiss och dels på antagande af det förslag, Herr Liss Olof Larsson i sitt senare anförande framställt; hvarefter Herr Talmannen, med förklarande, att han, enär, efter Herr Talmannens uppfattning, Andra Kammarerna icke egde rätt att besluta, att ett af Första Kammarerna fattadt beslut skulle anses hafva förfallit, ansåge sig förhindrad framställa proposition på bifall till Utskottets hemställan, gaf propositioner i enlighet med ofvan berörda, under öfverläggningen framställda yrkanden; och beslöt Kammarerna till Utskottet återförvisa det förevarande ärendet.

§ 6.

Ang. omarbetning af krigslagarne. Föredrogs Första Kammarens protokollsutdrag N:o 177, hvilket hade följande lydelse:

»Efter föredragning af Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 15, om underdånig skrifvelse angående omarbetning af krigslagarne, biföll Kammarerna Utskottets hemställan med utslutande af sista delen deraf, så lydande: »samt att underordnade vid krigsmakten, genom uttryckliga stadganden i krigslagarne, derest sådana icke redan finnas, tillförsäkras lagligt skydd mot våld och förolämpning af förmän»; och som Andra Kammarens i ämnet fattade beslut följaktligen icke blifvit oförändradt antaget, skulle ärendet, jemlikt 3 mom. i 63 § Riksdagsordningen, till Medkammarerna återlemnas.»

Ordet begärdes af

Herr Hedin, som anförde: Herr Talman! Jag kan icke under-

trycka den bekännelse att det varit med mindre behagliga känslor som jag fått detta protokollsutdrag från Första Kammaren i min hand. Om jag icke allt för mycket misstager mig om den åsigt, från hvilken motionen om omarbetning af krigslagarne utgått, torde den punkt, hvilken Första Kammaren uteslutit ur sitt Tillfälliga Utskotts förslag, vara den, som ligger Andra Kammarens majoritet mest om hjertat. Och tillåtes det mig att sluta till minoritetens inom denna Kammare åsigt från min egen, så kan jag säga, att samma af Första Kammaren uteslutna punkt äfven är den, som ligger minoriteten här i Kammaren mest om hjertat.

Det Första Kammarens Tillfälliga Utskott, som behandlat denna fråga, har såsom sitt förslag framställt ungefär samma formulering som den, hvilken vid omröstningen här i Kammaren omfattades af en med majoriteten i det närmaste jemnstark minoritet. Utskottet har endast gjort en och annan mindre afvikelse från detta senare förslag, såsom att orden »kan ske» i detta förslag ändrats till »ske kan», ordet »krigslagen» ändrats till »krigslagarne» och ordet »förolämpningar» ändrats till »förolämpning», — allt ändringar, hvilka icke förefalla mig synnerligen betydelsefulla — samt slutligen att efter orden »uttryckliga stadganden i krigslagarne» tillagts: »derest sådana icke finnas», ett tillägg, hvarom jag måste uttala såsom min mening, att detsamma icke är lyckligt, emedan det innebär att Riksdagen inför Kongl. Maj:t förklarar sig icke veta, huruvida ej sådana stadganden redan finnas i krigslagarne, som Riksdagen anser böra der införas. Detta är dock en fråga, som Riksdagen först bör afgöra och synes enklast kunna afgöra genom att slå upp krigslagarne och genomläsa dem.

Emellertid kunde dessa dels obetydliga och dels mindre lyckliga förändringar, som Första Kammarens Tillfälliga Utskott vidtagit, gerna hafva fått passera, och jag för min del skulle icke haft något emot, i fall Första Kammaren inskränkt sig till dessa ändringar, att Andra Kammaren för vinnande af ett resultat instämt i medkammarens beslut. Men nu tillkommer, som sagdt, att Första Kammaren ur sitt Tillfälliga Utskotts utlåtande uteslutit just den punkt, om hvilken jag förmenar att Andra Kammaren enhälligt hyst den uppfattningen, att vid blifvande revision af krigslagarne Kongl. Maj:ts uppmärksamhet derpå företrädesvis bör fästas. Det har uppgifvits i tidningsreferat, att mot denna bestämmelse, som afsåg underordnades skydd mot förolämpningar af deras förmän, blifvit inom Första Kammaren framställd den anmärkning, att uttalandet af en sådan önskan, förutsättningen af behovet utaf ett sådant stadgande i krigslagarne skulle innebära en förnärmelse emot den svenska officerscorpsen. Det förefaller mig, som skulle anmärkarne dervid icke ihågkommit, att tjänstgöringsreglementet förutsätter möjligheten af att en officer kan fela och förgå sig. Det synes vidare icke hafva fallit dem in, att Sveriges embetsmannacorps icke veterligen ansett sig förnärad deraf, att ett helt kapitel i strafflagen, nemligen det

Ang. omarbetning af krigslagarne.
(Forts.)

Ang. omarbet-
ning af krigs-
lagarne.
(Forts.)

25:te, handlar om brott af embetsmän. Slutligen skall jag, då det icke kan vara mig tillåtet att ingå i något egentligt bemötande af skäl, anförda i medkammaren, inskränka mig till blott den erinran att denna uppfattning, som gör frågan om en lagstiftning till skydd för svenske medborgares rättigheter till en etikettsfråga, synes mig vara högeligen karakteristisk för dem, som framställt en sådan anmärkning, och för dem, som låtit förslaget falla för densamma.

Jag skall icke tillåta mig att framställa något yrkande. Det må tillkomma de personer, från hvilka initiativet till en framställning till Kongl. Maj:t om förändringar i krigslagstiftningen utgått. Men om från det hållet framställes ett yrkande om rent afslag å förslaget, kommer jag att deri förena mig.

Herr Torpadie: Jag är helt och hållet förekommen af den ärade talaren på stockholmsbänken; och det kunde måhända under sådana förhållanden vara öfverflödigt för mig att vidare yttra mig. Men jag skall blott bedja att få föra tillbaka i Kammarens minne hurusom det beslut, som Kammaren fattade då ärendet förra gången var föremål för handläggning, visserligen tillkom med knapp majoritet, men att minoriteten, såsom Herr Hedin riktigt erinrade, röstade för ett annat förslag, som var temligen lika med det, som nu föreligger från Första Kammarens Tillfälliga Utskott. Och så vidt minnet icke sviker mig, hördes under Kammarens förra debatt i denna fråga icke ett enda yrkande på rent afslag. Det må således icke anses otillständigt att säga att Kammaren i denna punkt var fullt ense. Och vid sådant förhållande skulle det förefalla besynnerligt om Kammaren nu frånginge det beslut som Kammaren redan fattat.

Jag skall vidare bedja att få instämma med Herr Hedin i hvad han yttrade om de känslor, med hvilka embetsmännen i Sverige emottagit 25:te kapitlet i nya strafflagen, samt att derjemte få tillägga den erinran, att före denna strafflags införande voro förhållandena beträffande de civile tjänstemännen alldeles lika dem, som nu gälla för de militäre i fråga om desse senares strafflagstiftning. Förr dömdes alla svenske domare och en del andre embetsmän lika efter 1:sta paragrafen i 1:sta kapitlet Rättegångsbalken, som endast med ett par ord yttrar sig om domares embetsförselser. Men icke föll det därför någon domare in att, när 1864 års strafflag infördes, deri se en skymt af förolämpning, lika litet som man kan säga att dess 25:te kapitlet var betingadt af någon depravation inom embetsmannacorpsen. Det skälet, att den ifrågasatta nya lagstiftningen för krigsmakten skulle innebära en förnärmelse emot den svenska officerscorpsen och sålunda af densamma uppfattas, tror jag därför icke vara hållbart. Och dessutom vill jag fästa uppmärksamheten på, att hvad denna Kammare på grund af sitt Femte Tillfälliga Utskotts hemställan beslutat, i sjelfva verket icke är någon förnärmelse, ty detta beslut innebär blott en begäran om sammanförande och förtydligande af *redan befintliga* stadganden, på det att i strafflagen

för krigsmakten måtte beredas skydd mot förolämpningar från för- *Ang. omarbet-*
 man. Och lika med Herr Hedin anser jag denna punkt vara så *ning af krigs-*
 vigtig, att jag för min del icke heller kan tillstyrka Kammaren att *lagarne.*
 godkänna Första Kammarens beslut. (Forts.)

Herr Carl Ifvarsson: Det är verkligen egendomligt att se huru förhållandena gestalta sig i fråga om vårt försvarsväsende. Under föregående liksom under en del af detta år har man alltid hört det uttalandet från Första Kammaren, att försvaret borde ordnas så fort som möjligt. Och man har äfven ifrån många håll hört uttalas stora förhoppningar derom, att, om en ny försvarsorganisation antages, de underordnade inom armén skola komma att behandlas mycket väl af befälet samt att de under sin tjenstetid skola komma att genomgå ett slags folkhögskola. Men nu när Andra Kammaren framlagt ett förslag, som skulle leda till detta mål, nu ser man, att detta förslag icke vunnit framgång inom Första Kammaren, utan har Medkammaren förkastat dels förslaget om förändring af 87 § Regeringsformen i det syfte, att jemväl krigslagarne skola stiftas af Konung och Riksdag gemensamt, och dels de väsentligaste delarne af förslaget angående revision af krigslagarne. Visserligen har Första Kammaren i det senare afseendet i någon mån gått Andra Kammarens önskan till mötes, men icke hvad angår förslaget väsentligaste delar. Hade deremot Första Kammaren beslutat i öfverensstämmelse med dess Tillfälliga Utskotts hemställan, så skulle jag för min del hafva tillstyrkt Andra Kammaren att instämma i ett sådant beslut. Ty då hade Första Kammaren, om icke med samma ord som vi, dock uttalat nödvändigheten af att bereda de underordnade vid armén skydd mot missgrepp af de öfverordnade. Men nu, då Första Kammaren frångått Utskottets förslag, kan jag icke underlåta att på det högsta afstyrka bifall till en förening med Första Kammaren i denna fråga. Jag säger nemligen, i likhet med en föregående talare, att för den händelse Andra Kammaren skulle gå in på att ur sitt förslag utesluta just *det*, som Första Kammaren uteslutit, så skulle det utan tvifvel för framtiden se ut som om Andra Kammaren ville släppa efter i *den* punkt, som ligger Kammaren mest om hjertat. Men om förslaget nu *förfaller*, så visar sig deraf, att denna Kammare håller fast vid hvad den åsyftat. Och detta skulle äfven vid en blifvande revision vara till bättre ledning för Kongl. Maj:t än om Kammaren nu gifve efter och ginge in på något, som den i framtiden utan tvifvel finge ångra. Om Riksdagen, till följd af Andra Kammarens undfallenhet i denna fråga, skulle komma att till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse, sådan som Första Kammaren föreslagit, och Kongl. Maj:t låter föranstalta en revision af krigslagarne i enlighet med denna skrifvelse, då uppstår den frågan: kan man vara belåten med en sådan revision? Nej, visst icke! Men skulle man sedan visa sin missbelåtenhet och säga: det var ej meningen att Kongl. Maj:t skulle

Ang. omarbet-
ning af krigs-
lagarne.
(Forts.)

stanna vid detta, utan gå ännu längre, så erhåller man utan tvifvel det svaret: I hafven sjelfve släppt efter i den viktigaste delen af frågan och fån derforf skylla Eder sjelfve. Jag tror, att detta är en gynnlig viktig synpunkt, hvarför denna omständighet icke bör lemnas opåaktad.

Så vidt jag rätt uppfattade den förste talaren, så gjorde han icke något yrkande. Men den andre talaren yrkade deremot, att Andra Kammaren icke måtte biträda Första Kammarens beslut, utan vidblifva sitt eget. Jag förenar mig med honom uti detta yrkande och anhåller om proposition derå.

Medan jag har ordet vill jag tillägga några ord i fråga om försvarsväsendet och krigslagstiftningen. Jag vågar då göra en vördsam hemställan till de af denna Kammares ledamöter, som äfven efter denna riksdags slut komma att deltaga uti Kammarens beslut, att de icke måtte försumma att vid en kommande riksdag väcka till lif frågorna om förändring af 87 § Regeringsformen uti af mig redan angifvet syfte, samt om en revision af krigslagarne; den senare för så vidt den då icke redan egt rum. Men det är äfven en gammal fråga, nu nästan utsliten, som jag åter ville hafva upplifvad, och det är frågan om en förändrad organisation af krigsdomstolarne i *det* syfte, att icke allt för många militärer der komma att i slutet deltaga.

Jag anhåller vördsamt om proposition på mitt här ofvan framställda yrkande.

Häruti förenade sig Herr *Magnus Andersson*.

Herr Key: Äfven jag anser att det vore vida bättre, om frågan fölle vid denna riksdag, än om Andra Kammaren biträdde Första Kammarens beslut. Hade deremot Första Kammaren biträdt Herr Bergs förslag, så skulle jag nu hafva yrkat bifall dertill, emedan detta förslag, såsom den siste talaren nämnde, innefattar egentligen detsamma, som i denna Kammares utskottsbetänkande föreslagits, fastän i mildare form. Men då Första Kammaren uteslutit så högst väsentliga delar såväl af Utskottets af Andra Kammaren godkända förslag, som af Herr Bergs förslag, må jag säga, att allt det öfriga kan resa samma väg. Jag skulle därför icke vidare upptaga Kammarens tid, utan helt enkelt inskränka mig till att yrka det Andra Kammaren måtte vidhålla sitt föregående beslut, derest jag icke hade en särskild anledning att yttra ännu några ord.

Det finnes nemligen en gammal bortglömd Kongl. kungörelse, om hvars tillvaro jag önskar att uppfriska minnet genom att få densamma intagen uti just denna Riksdags protokoll. Och jag begagnar nu det sista tillfället härtill, som erbjuder sig i sammanhang med frågan om revision af krigslagarne. Denna kungörelse, som är utfärdad den 23 April 1811, rörer *förstärkningsmanskabet* — hvil-

ket, såsom vi veta, utgjorde början till den allmänna beväringen *Ang. omarbetning af krigslagarne.*
 året derpå — den lyder sålunda:

WI Carl med — — — — —

(Forts.)

Ehuru Wi äre öfvertygade, at Befälet inom Wår Armée och Wåre Flottor icke underlåter, at med den foglighet behandla Fäderneslandets Försvare, som desses dyrbara kall det fordrar, låte Wi likväl nu Nådige Ordres till vederbörande befälhafvare afgå, at noga vaka deröfver, at Soldaten på intet sätt förnärmas, då han sine skyldigheter uppfyller, och at, vid pröfningen af bestraffningar, den yttersta uppmärksamhet användes, så at endast den verkeligen brottslige näpses och till straff befordras. Wi vilje äfven i Nåder vara betänkte at låta öfverse såväl de nu gällande Krigs-Articlar, som öfriga Krigs-Disciplinen rörande Stadgar och Författningar. För öfrigt, och då Wår Faderliga ömhet för alle Wåre trogne undersåter gör Oss till en helig plikt, at förekomma förnyandet af de olyckor och det elände, som efterlemnad et så sorgligt minne af förre Landtvärnet, så hafve Wi härmedelst på det kraftigaste velat försäkra Wåre älskade undersåtare, at det nya Förstärkningsmanskapet skal med huldhet och synnerlig vård omfattas, i händelse af skada eller sjukdom, med noggranhet skötas, samt i alla afseenden dela lika öde och sorgfälliga behandling som Wår öfriga Krigsmagt. Wår Kärälskelige Herr Son, Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen, som i farans och nödens stund kommer att leda Rikets Krigsmagt till Fosterjordens försvar, skal i detta afseende vidtaga de verksammaste anstalter. Det alle, som vederbör, hafve sig hörsammeligen at efterrätta. Till yttermera visso hafve Wi detta med Wårt Konungliga Sigill bekräfta låtit. Stockholms Slott den 23 April 1811.

Under Min Allernådigste Konungs och Herres sjukdom,

Efter Des Förordnande:

CARL JOHAN.

(L. S.)

W. Carpelan.

När man nu jemför tidsskilnaden mellan året 1811 och året 1878; när man jemför hvad Kongl. Maj:t eller rättare hvad Kron-prinsen Carl Johan skref 1811, och han gjorde detta sjelfmant, då fråga var om förstärkningsmanskapet och den allmänna beväringens införande, med hvad som blifvit skrifvet och yrkadt i år, då fråga varit om en så stor utsträckning af den allmänna värnpligten, som nu varit föreslagen, nemligen från 5 till 20 år, genom hvilken åtgärd en betydligt större del af svenska folket än förut och under en betydligt längre tid skulle ställas under krigslagarne, då vågar jag påstå, att den nervösa ömtalighet, som i denna fråga visats här vägg om vägg med oss, varit allt annat än befogad, äfvensom att den mera genomgripande framställning, som i ämnet gjorts af Andra Kammaren, haft fullgiltig grund.

Ang. omarbet-
ning af krigs-
lagarne.
(Forts.)

Med anledning af hvad jag nu yttrat anhåller jag, det Andra Kammaren icke måtte biträda Första Kammarens beslut, utan vidhålla sitt eget.

Herrar *Lyth*, *Per Nilsson* i Kulhult, *Danielsson*, *Nils Pettersson*, *Jonas Jonasson* i Gullaboås och *Sven Andersson* instämde med Herr Key.

Herr Samuel Johnson: Här har försports från Första Kammaren, att det skulle innebära ett misstroendevotum emot den svenska officerscorpsen, derest det af Andra Kammaren i denna fråga beslutade skrivelseförslaget komme att till Kongl. Maj:t aflätas. Detta tror jag dock icke. Jag erkänner visserligen, att inom svenska officerscorpsen äro ganska många, ja till och med de allra fleste officerarne humane och präktige karlar, som därför äro verkligt afhållne af manskapet. Men det finnes tyvärr äfven undantag från denna regel, och detta gör, att en förändring af krigslagarne, i af Herr Carl Ifvarsson m. fl. angifvet syfte, är af behofvet påkallad. Jag skall nu icke länge upptaga Kammarens tid, utan anhåller att få förena mig med de talare, som yrkat att denna Kammare måtte vidhålla sitt i ämnet redan fattade beslut.

Medan jag har ordet, anhåller jag emellertid att få uppläsa några rader ur en broschyr, jag här har i min hand, rörande en händelse, som passerat på ett läger under sistlidet års sommar. Dessa rader lyda sålunda: »Under en af dagarne i denna vecka hade man under nu pågående möte å Frösö läger tillfälle åse en mindre vanlig bestraffning, i det nemligen en äldre jägare för någon mindre förseelse blef bakbunden vid en påle, der han midt i solbaddet måste kvarstå omkring två timmars tid, samt att jägaren derunder tilldelades slag af ett ridspö å en mera ömtålig kroppsdel. Af åsyna vittnen hafva vi hört uppgifvas, att denna bestraffning väckt stort missnöje såväl hos underbefäl som manskap.» Om man får antaga berättelsen om denna summariska bestraffning vara sanningsenlig, så är det verkligen att beklaga, att något sådant kan hända i våra dagar. Och jag frågar därför, om icke en redaktionsförändring af våra krigslagar är högst nödig?

Såsom jag redan haft den äran tillkännagifva, yrkar jag, det Andra Kammaren måtte vidhålla sitt tidigare beslut i ämnet.

Herr Adlercreutz: Jag är hufvudsakligen ense med de talare, som förut i saken uppträdt, men med afseende på stadgandet i 63 § Riksdagsordningen anser jag i fråga om det af dem framställda yrkande det vara mera formenligt, att Kammaren fattar ett beslut af den lydelse, »att Kammaren, med vidhållande af sitt förut i frågan fattade beslut, öfverlemnar detta ärende till Första Kammaren till förnyad ompröfning», och får jag hos Herr Talmannen anhålla om proposition å det yrkande jag ber att i denna rigtning nu få framställa.

Herr Carl Ifvarsson: Ja, antingen man gör den af Herr Adlercreutz påyrkade förklaring eller icke, faller det af sig sjelft, att ett protokollsutdrag om Kammarens beslut skall afgå till Första Kammaren, som då må taga ärendet i ompröfning. Jag har emellertid ingenting emot, om det af Herr Adlercreutz framställda förslag bifalles.

Ang. omarbetning af krigslagarne.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Herr Carl Ifvarssons yrkande som ock på antagande af det förslag till lydelse för beslutet, som Herr Adlercreutz framställt; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som vill att Kammaren, med vidhållande af sitt förra beslut, icke skall biträda Första Kammarens beslut i frågan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren beslutat att, med vidhållande af sitt förra beslut, ånyo öfverlemna ärendet till Första Kammaren till förnyad ompröfning.

Omröstningen företogs och visade 60 Ja mot 80 Nej; hvadan beslut fattats i enlighet med nej-propositionen.

§ 7.

Efter det Herr Talmannen nu aflägsnat sig, föredrogs, under Herr vice Talmannens ledning, Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 12, angående vissa uppskjutna frågor rörande ändringar af stämpelpappersafgiften. *Om ändringar i stämpelpappersförordningen.*

Utskottet hade, sedan Riksdagen numera i hufvudsaken antagit den af Kongl. Maj:t föreslagna lönereglering för visse tjenstemän vid landsstaten, i förevarande betänkande utlätit sig öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 14, angående ändringar i nu gällande föreskrifter om stämplat papper; och hade Utskottet, i anledning af samma nådiga proposition, uppgjort ett förslag till ändring af §§ 2, 5, 7 och 13 i gällande stämpelpappersförordning, hvilket förordningsförslag blifvit betänkandet bilagdt; hvarjemte Utskottet i sju

Tredje Afdelningen.

Om ändringar i
stämpelpappers-
förordningen.
(Forts.)

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och till landsstaten hörande tjänstemän med undantag af Landtränkmästare och Häradsskrifvare.

Fjerde Afdelningen.

Rikets Kollegier; Stats-kontoret; Medicinalstyrelsen; Akademikanslersembeten; Serafimerordensgillet; Direktionen öfver Serafimerlasarettet; Generalpoststyrelsen; Telegrafstyrelsen; Generaltullstyrelsen; Fångvårdsstyrelsen; Skogsstyrelsen; Krigsöfverdomstolar samt andra af Kongl. Maj:ts tillsatta styrelser, komitéer och myndigheter, hvilka icke finnas i denna eller öfriga afdelningar särskildt upptagna.

Femte Afdelningen.

Rikets Hofrätter.

Sjette Afdelningen.

Statsdepartements-, Justitierevisions- samt Hof-expeditionerna, äfvensom Riksrätten.

Alla handlingar, som icke i 3, 4 och 6 §§ finnas omförmälda, skola, då de från förenämnda verk och myndigheter utgifvas eller dit inlemnas, vara försedda med stämpel till följande belopp:

	1:sta afdelningen.		2:dra afdelningen.		3:dje afdelningen.		4:de afdelningen.		5:te afdelningen.		6:te afdelningen.	
	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.
Handlingar som utgifvas:												
Stämningar, konstitutorialer och förordnanden beläggas med stämpel för hvarje ark	—	50	—	50	—	50	1	—	2	—	2	—
<i>Kommunikationsresolutioner, meddelade af de i 3:dje afdelningen upptagna myndigheter</i>	—	—	—	—	—	75	—	—	—	—	—	—
Protokoll, ehvad de innefatta beslut eller icke, med undantag af här nedan särskildt nämnda,												
för första arket.....	1	—	2	—	3	—	1	—	3	—	3	—
för andra arket.....	1	—	1	50	2	—	1	—	3	—	3	—
för hvar och ett af de öfriga arken	1	25	1	50	2	—	1	—	3	—	3	—

Om ändringar i
stämpelpappers-
förordningen.
(Forts.)

	1:sta afdel- ningen.		2:dra afdel- ningen.		3:dje afdel- ningen.		4:de afdel- ningen.		5:te afdel- ningen.		6:te afdel- ningen.	
	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.
Domar, utslag och resolutio- ner med rubrik, med un- dantag af här nedan sär- skildt nämnda, för första arket.....	1	—	—	—	3	—	1	—	9	—	15	—
för andra arket.....	1	—	—	—	2	—	1	—	2	—	2	—
för hvar och ett af de öf- riga arken	1	25	—	—	2	—	1	—	2	—	2	—
<i>Protokoll, utslag och resolu- tioner med rubrik, hvilka från någon af de i 3:dje, 4:de, 5:te och 6:te afdelnin- garna upptagna myndighe- ter utgifvas till part, hvil- ken icke författningsenligt är pliktig att desamma lösa,</i> för första arket.....	—	—	—	—	1	—	—	50	1	—	1	—
för andra arket.....	—	—	—	—	1	—	—	50	1	—	1	—
för hvar och ett af de öf- riga arken	—	—	—	—	1	25	—	50	1	—	1	—
<i>Tergalresolution eller defi- nitivt beslut, teckadt å före- redd handling, då sådan re- solution af Konungens Be- fallningshafvande meddelas</i> Gravationsbevis, som af domare på landet meddelas, skola föres med stämpel till samma belopp, som den för beviset utgående lösen. Annat bevis äfvensom alla an- dra utgående handlingar samt afskrifter för hvarje ark	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
Handlingar som inlemnas: Underdåniga deduktioner och kontradeduktioner	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—
med tillökning af två kro- nor för hvarje ark utöver det första. Ansökningar, besvärs- och för- klaringsskrifter, som inlem- nas till de under <i>fjerde, femte och sjette</i> afdelnin- garna upptagna verk och myndigheter, för hvarje ark Deremot äro bilagor från stäm- pelavgift	—	—	—	—	—	—	—	50	—	50	—	50
Likaså äro alla andra hand- lingar, som inlemnas till embetsverk och myndighe- ter, tillhörande första, an- dra och <i>tredje</i> afdelnin- garna från stämpel	fria	—	fria	—	fria	—	fria	—	fria	—	fria	—
	fria	—	fria	—	fria	—	—	—	—	—	—	—

Sedan Utskottets ofvannämnda hemställan blifvit föredragen, *Om ändringar i stämpelpappersförordningen.* lemnades ordet åter till

(Forts.)

Herr Behmer, som yttrade: Med nu föreliggande förslag är jag så till vida tillfredsstäld som Utskottet, i likhet med Kongl. Maj:t gillat den åsigt som jag tillät mig uttala vid 1876 års riksdag, då den nya stämpelpappersförordningen antogs. Jag yttrade nemligen då, att det icke kunde vara lämpligt att allmänhetens afgifter för olika, men med hvarandra likstälda myndigheters expeditioner komme att i mål af samma beskaffenhet utgå med olika belopp; utan att lika stora afgifter borde för likartade protokoll af dessa myndigheter debiteras. Men jag måste beklaga, att Utskottet icke kunnat komma till sådant resultat på annat sätt än genom att höja afgifterna. För icke längre tid sedan än 1876 beslöts en förhöjning af 25 öre pr ark i afgifterna för utgående expeditioner från hofrätt, rådhusrätt, magistrater och Konungens Befallningshafvande. Nu tyckes man vilja lägga en ytterligare afgift af 50 öre på första och andra arket och 75 öre på tredje och följande ark. Förhöjningen i totalafgifterna för expeditioner från nyssnämnda myndigheter skulle således blifva $33\frac{1}{3}$ procent för första arket, $66\frac{2}{3}$ procent för andra arket och 100 procent för tredje och följande ark. Detta är enligt min tanke en brist på fasthet och stadga i författningen, hvaröfver allmänheten med skäl kan beklaga sig. Detta missförhållande framstår ännu mer tydligt, om man ser efter huru det i detta hänseende tillgår vid häradsrätt. Man finner då att samma slags expeditioner som år 1876 debiterades med 2 kronor 25 öre, följande år 1877 kostade endast 2 kronor. Skulle nu det föreliggande förslaget antagas af Riksdagen, komme enahanda expeditioner att år 1879 debiteras med 3 kronor. Det blefve sålunda på ett verkligen direkt sätt som allmänheten finge känning utaf att landsstaten nyligen fått löneförhöjning; och jag tror icke att någon skall blifva belåten dermed. Det var emellertid en rättvis sak att denna löneförhöjning egde rum, och för min del skulle jag icke ogerna sett, om den hade skett i samma utsträckning som Kongl. Maj:t begärt. Men jag finner det alldeles icke rättvist att medborgare, som af en eller annan orsak stundom kanske dertill nödgade, anlita domstolarne, skola betala nämnda löneförhöjning; och allra minst finner jag det rättvist att städernas invånare, då de vända sig till domstol, skola betala ökad expeditionslösen, derför att landsstatens tjenstemän, af hvilka städerna hafva föga eller ingen nytta, fått löneförhöjning.

Jag har äfven en annan anmärkning att göra. På samma gång som Utskottet föreslagit en förhöjning af stämpelafgiften, har Utskottet återgått till den olikhet å stämpel på de särskilda expeditionsarken, som Utskottet för sin del fördömde år 1876, då denna så kallade tilläggsstämpel existerade, hvilken orsakade tillkomsten af nu gällande stämpelpappersförordning. Det hjälper icke här att Ut-

Om ändringar i skottet åberopar »att en sådan olikhet i stämpel å första och följande ark redan finnes föreskrifven för vissa expeditioner från de i fjärde och femte afdelningarna upptagna embetsverk och myndigheter», ty härvid bör observeras, att expeditioner från dessa myndigheter aldrig skrivas på stämplat papper, emedan det icke tillverkas kartor till den valören som för dessa expeditioner är föreskrifven, utan dessa expeditioner skrivas på vanligt skrifpapper, som derefter belägges med stämpel. Vidare bör observeras, att dessa verk och myndigheter hafva betydligt större personal till sitt förfogande än underrätterna.

(Forts.)

Det var egentligen dessa anmärkningar, som jag ville göra mot Utskottets förslag. Det kunde nog finnas skäl att framställa flera sådana; men jag skall för tillfället inskränka mig till det redan sagda, emedan jag antager att flere följande talare skola upptaga frågan till närmare skärskådande.

För närvarande, och innan jag hört den diskussion som jag förmodar komma att ega rum i denna fråga, vill jag icke framställa något yrkande.

Herr Liss Olof Larsson: För min del kan jag icke vara med om att bifalla detta af Utskottet framlagda förslag. Förslaget är naturligtvis tillkommet för att betäcka de utgifter Riksdagen beviljat för löneförhöjningar åt landsstatens embets- och tjenstemän. Vi hafva redan i dag voterat om två millioner som skola upplånas, hufvudsakligen för att derigenom slippa ifrån en ökad bevillning. Af denna anledning var det nemligen som man beslöt sig för att anse betäckandet af ökningen i statens jernvägars materialförråd och kassaförlag såsom ett lånebehof och röstade för att upplåna den erforderliga summan.

Nu vill man, för det man ökat landsstatens löner, kasta en del af kostnaden för denna löneförhöjning på den fattigare delen af befolkningen, derigenom att, i samma mån stämpelafgiften ökas, jemväl kostnaden för lagsökningar, rättegångar samt andra mål, deri handlingar behöfva lösas, höjes. Man vill här på ett maske- radt sätt från en klass taga igen hvad Riksdagen med frikostig hand beviljat en annan; och sedan man förklarat sig icke vilja höja bevillningen, säger man, att de, som icke kunna försvara sig, skola betala den ökade bevillning, man här begär. Det är ett sätt att komma från saken, som jag för min del icke kan gilla; och jag tror, att man i detta fall, liksom i föregående, hade bort i stället för att höja stämpelpappersafgiften söka komma ifrån saken genom att öka den allmänna bevillningen, eller kanske här med lika skäl upptaga ett förlagslån och dermed hjälpa sig fram tills vidare.

Då, såsom jag först sagt, jag icke vill, att omsorgen om betäckande af utgifter, som härledas från de af oss beslutade löneförhöjningarna, skall kastas endast på den fattiga delen af folket, kan

jag icke heller biträda det här framlagda förslaget. Emellertid, då jag väl vet, att förslaget i allt fall bifalles, vill jag icke göra något yrkande. Jag har endast velat hafva i protokollet antecknad, att jag icke kunnat med min röst understödja förslaget.

*Om ändringar i
stämpelpappers-
förordningen.
(Forts.)*

Herr Hedin: Herr Talman! Jag nödgas hemställa till Bevillnings-Utskottets herrar ledamöter, det de täcktes hafva godheten meddela mig i min okunnighet några högst behöfliga upplysningar, hvilka också kanhända icke torde vara ur vägen för en och annan af Kammarens öfrige ledamöter att få kännedom om.

Jag läser på sid. 6 i Bevillnings-Utskottets betänkande något nedanför midten, att »Utskottet jemväl ansett böra vidtagas de förändringar uti den hittills varande 3:dje afdelningen, hvilka föranledas deraf, att i sammanhang med verkställda lönerogleringar *Statskontoret upphört att tillhöra rikets kollegier*, och Sundhetskollégium blifvit förändradt till en Medicinalstyrelse»; i öfverensstämmelse hvarmed det sedan i författningsförslaget å sid. 11 heter: »Rikets Kollegier; Statskontoret; Medicinalstyrelsen» o. s. v. Det förefaller mig, som om Utskottet här skäligen onödigt inlåtit sig på ett område, som, enligt mitt förmenande, icke angår Bevillnings-Utskottet; ty hvad *rikets kollegier* är, det skulle, om en förklaring behöfdes öfver hvilka och huru många de äro, väl blifva utredt och bestämdt i annan ordning än efter utlåtande af Bevillnings-Utskottet. För öfrigt har Bevillnings-Utskottet, såvidt jag kan begripa, alldeles orätt i sitt påstående. Här äro två förklaringar möjliga. Den ena den, att Utskottet tagit ordet *kollégium* i den af dess betydelse, som kunde kallas den formelt-administrativa, då man med kollégium menar ett verk, der beslutanderätten är lagd kollektivt i ledamöternes händer, i motsats till de efter byrå-systemet eller, som tyskarne säga, det byråkratiska systemet organiserade styrelserna, der beslutanderätten är lagd i chefens hand. Men äfven om Bevillnings-Utskottet tänkte på den formelt-administrativa betydelsen af ordet kollégium, råkar Bevillnings-Utskottet ändå icke rätt väl ut. Utskottet lärer förmodligen icke hafva tagit närmare kännedom om den nya instruktionen för Statskontoret, utfärdad år 1876, 6 och 8 §§, af hvilka Utskottet annars skulle kunnat inhemta, att Statskontoret under dess nya organisation företer en blandning af kollegial- och byrå-system.

Det är likväl icke i denna mening man brukar tala om »Rikets kollegier». Då man numera använder denna historiska term, har den en statsrättslig betydelse, om hvilken 35 och 102 §§ Regeringsformen tillräckligt upplysa. Och, såvidt jag kan fatta, är Statskontoret efter sin reorganisation lika fullt ut ett rikets kollégium som det tillförne varit; liksom å andra sidan den i sammanhang härmed af Bevillnings-Utskottet omtalade Medicinalstyrelsen aldrig varit ett rikets kollégium, ens på den tid, den hade namn af Sundhetskollégium. Jag skulle önska någon förklaring, huruledes Be-

Om ändringar i villnings-Utskottet kommit derhän att uttala en sådan sats, hvilken, jag upprepar det, icke har i Bevillnings-Utskottets mun att göra, samt huru Utskottet kunnat komma till den redaktionsförändring, som vidtagits i 4:de afdelningen af dess klassifikation å sid. 11. Jag vill tillägga, att, derest Bevillnings-Utskottet skulle hafva godheten att upplysa om, hvar i Utskottets klassifikation jag har att söka två så betydliga centrala verk som Arméförvaltningen och Marinförvaltningen, jag kanhända kunde komma till någon utgångspunkt för att taga reda på Bevillnings-Utskottets tankegång, då det skrifvit, att Statskontoret upphört att vara ett af rikets kollegier.

(Forts.)

Herr Carl Ericson: De två förste talarne hafva yttrat sig i den riktning, att genom Utskottets föreliggande förslag i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition en högre beskattning blifvit pålagd. Det är obestriddigt att så är förhållandet. Men liksom Kongl. Maj:t uti propositionen, har det äfven syntts Utskottet, att vid den tiden, då stämpelpappersafgifterna och sportelsatterna i allmänhet bestämdes, penningevärdet var högre än i närvarande stund. Emellertid har ingen meningsskiljaktighet i denna punkt förekommit inom Utskottet.

Den förste talaren klandrade äfven den föreslagna olika karteringen af olika ark, hvarigenom han ansåg att besvärligheter för vederbörande myndigheter skulle uppkomma. Detta synes mig vara ganska sant, men Utskottet, liksom Kongl. Maj:t, har fäst sig vid att denna olägenhet till fullo uppväges af den fördel som ligger deri, att t. ex. ett utslag beskattas lika, det må nu komma från den ena eller andra myndigheten. Må vara att dessa myndigheter äro skiljaktiga, men de äro dock myndigheter af samma beskaffenhet. De olägenheter, hvilka kunna uppstå till följd af denna olikhet i karteringen af olika ark, gälla naturligtvis hufvudsakligen underdomstolarne på landet, emedan vid den tid, då papperslösen der skall ega rum, en mängd handlingar samtidigt skola expedieras. Dessa olägenheter framhöllos äfven vid 1876 års riksdag i mycket bjerta färger och i anledning af härads höfdingelönernas reglering 1874. Jag vill dock för min del eriura om, att dessa olägenheter i vida mindre mån förefinnas nu än då. Väl förekommer nu den svårighet, hvarom jag nyss talade, eller att arken enligt förslaget skola karteras olika; men deremot förekom då äfven tilläggstämpel, som ej nu ifrågasättes, och vidare olika stämpelafgifter för kärande och svarande, hvilket sätt att kartera kan åstadkomma misstag, derigenom att svaranden ofta uttager genstämmning och sålunda blir kärande.

Den siste talaren åter anmärkte, att Statskontoret af Utskottet blifvit skildt från »rikets kollegier» samt att det ej tillkommer Bevillnings-Utskottet att i det hänseendet uttala något omdöme. Utskottet har ej heller vidtagit någon annan åtgärd eller yttrat något annat än att, till följd af senaste lönereglering, Utskottet anser, att Statskontoret ej längre kan inbegripas under rubriken »rikets kolle-

gier» i stämpelpappersförordningen, utan bör särskildt utsättas. Att »Sundhetskollegium» blifvit af Utskottet ändradt till »Medicinalstyrelsen», hvarom talaren äfven gjorde en anmärkning, lärer väl ej kunna kallas origtigt, då denna namnförändring redan förut blifvit officiellt vidtagen.

Om ändringar i stämpelpappersförordningen.

(Forts.)

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Torpadie: Jag har begärt ordet hufvudsakligen för att tillkännagifva, att jag fullkomligt delar den åsigt, som uttalats af hr Behmer. Liksom han tror jag att den af Utskottet föreslagna förhöjningen i stämpelpappersafgiften, i fall den godkännes, skall mottagas med missnöje i landet. Det är sant att penningvärdet de sista 10—20 åren fallit, men vi få ej glömma att stämpelbevillingen rätt betydligt höjdes genom 1876 års stämpelpappersförordning, och sedan dess har penningvärdet ej fallit. Tvärt om skulle man kunna bevisa att det något stigit. Vi få icke heller förglömma, att ehuru visserligen den, som är alldeles medellös och ej kan betala stämpelpapperets lösen, derifrån befrias, men likväl återstår en i vårt land icke sällsynt kategori af personer, hvilka, ehuru icke utfattiga, dock befinna sig i så små omständigheter, att hvarje tillökning i kostnaden för att få rätt för dem är rätt känbar. Ej heller må det förglömmas att numera jemlikt stadgandet i 1875 års förordning äfven ärfd fastighet skall lagfaras, hvarigenom följaktligen alla, som ärfva, skola ganska känbart träffas af den nu ifrågasatta tillökningen.

Jag skall emellertid lika litet som siste talaren tillåta mig att göra något yrkande, då vi nu befinna oss i riksdagens elfte timme och Kammaren således ej torde vara benägen att bevilja återremiss, utan jag nöjer mig med att till protokollet hafva uttalat min åsigt.

Herrar *Mæchel* och *Granlund* instämde med Herr Torpadie.

Herr Lyttkens: Jag instämmer uti hvad Herrar Liss Olof Larsson och Torpadie yttrat under åberopande af de af dem anförda skäl, men jag kan ej komma till samma resultat som de. Det är visserligen sant att vi befinna oss i riksdagens sista timme, men detta får ej tjena till ursäkt för att icke behandla ärendet med samma grundlighet, som om vi befunno oss i riksdagens första timme. Skulle det blifva vedertaget bruk att icke egna de ärenden, hvilka förekomma sist vid hvarje riksdag, behörig uppmärksamhet, skulle detta måhända gifva anledning till att — såsom det synes hafva skett denna gång med en stor fråga — afsigtligt uppskjuta ärenden till sista timmen, för att då bättre genomdrifva dem i öfverensstämmelse med enskilda syften och beräkningar. Jag yrkar därför återremiss å föreliggande ärende. Redan från och med förra året är stämpelbevillingen för stämningar, resolutioner och dylikt hos Konungens Befallningshafvande ökad från 25 öre till 50 öre arket.

*Om ändringar i
stämpelpappers-
förordningen.*

(Forts.)

Men oaktadt denna förhöjning sålunda knappast hunnit att tillämpas, ifrågasattes nu att ytterligare höja en del af dessa afgifter just för den fattiga delen af befolkningen, som derigenom skall råka i ytterligare betryck. Jag skall emellertid ej uppehålla tiden, utan yrkar på dessa nu anförda samt Herr Liss Olof Larssons och Herr Torpades skäl återremiss, till den kraft och verkan det hafva kan, helst som genom antagande af detta förslag i flera fall en högre indirekt beskattning lägges på de rättsökande, och jag anser det ej lämpligt att på detta sätt anskaffa medel för att fylla statsbehofven, som uppstå till följd af löneförhöjningarna åt tjänstemännen.

Häruti förenade sig Herr *Svensén*.

Herr Johannes Andersson i Ryssby: Jag vill fästa den siste talarens såväl som Herr Liss Olof Larssons uppmärksamhet på, att kostnaden för den som lagsökes icke skulle, hvad kommunikations-resolutionerna beträffar, genom antagande af Utskottets förslag blifva dyrare än hvad den nu är, ty lösen för sådana resolutioner utgör nu 75 öre, men denna lösen skall nu, sedan ny lönereglering för landsstatens tjänstemän blifvit beslutad, försvinna och i stället ersättas med stämpelpapper till lika belopp; och skulle detta jemväl borttagas, blefve således resolutionen kostnadsfri. Påståendet, att den fattige enligt förslaget skulle påläggas högre afgift än hittills, håller sålunda i detta fall icke streck.

På de skäl, Utskottet anført, anhåller jag att få yrka bifall till dess föreliggande förslag.

Herr Biesert: Med anledning af ett yttrande, som under diskussionen blifvit fäldt, att förevarande betänkande skulle hafva allt för sent inkommit till Riksdagen, må det till en början tillåtas mig fästa Kammarens uppmärksamhet uppå, att Utskottet icke *kunnat* förr framlägga i fråga varande betänkande, af den orsak, att det samma varit beroende af utgången af det beslut, Riksdagen fattade i afseende å löneregleringen för landsstatens tjänstemän. Utskottet förberedde dock förevarande fråga innan nämnda löneregleringsfråga af Riksdagen slutligen afgjordes, och sedan detta, såsom vi erinra oss, skett genom Kamrarnes gemensamma votering den 15 innevarande månad, inlemnades näst påföljande dag betänkandet till Kamrarne. Häraf torde sålunda framgå, att Utskottet på intet sätt förorsakat dröjsmålet, utan att detta haft sin anledning i omständigheter, oberoende af Utskottets åtgöranden.

Hvad härefter hufvudsaken angår, vill jag upplysa, det jag till en början inom Utskottet var af olika mening med pluraliteten, men sedermera af många skäl beslöt mig för att instämma i det slut, hvartill Utskottet kommit. Ett af mina skäl, hvarför jag icke ville biträda Utskottets förslag, var det, att derigenom skulle föranledas den olägenhet, man nu lyckats undvika, att nemligen de olika

arken i en expedition skulle draga olika stämpel. Ett annat ännu viktigare skäl var, att genom biträdande af den Kongl. propositionen, som legat till grund för Utskottets förslag och som af Utskottet tillstyrkts, skulle föranledas en ökad beskattning för de rättssökande såväl vid landtdomstolarne som vid underrätterna i städerna. I förra afseendet framhöll jag, hurusom 1876 års stämpelpappersförordning just afsåg att få de förut gällande invecklade bestämmelserna om olika stämplat för hvarje ark förenklade, och att, då detta också lyckats, det syntes mig särdeles olämpligt att nu — endast två år derefter — återgå till dessa mera invecklade förhållanden. Visserligen var det sant, att, såsom en föregående talare nämnt, de nu föreslagna ändringarna icke komme att medföra så stora olägenheter, som före 1876 års stämpelpappersförordning egde rum, i det man då, förutom den vanliga stämpeln, hade tilläggsstämplar af olika valörer för olika ark, men dessa ändringar skulle dock medföra ganska stora olägenheter vid tillämpningen. Hvad som emellertid förmått mig att frågå denna min åsigt har varit, att enligt min uppfattning dessa olägenheter icke äro så stora, att de uppväga den fördel, som genom ändringen vunnas, nemligen att expeditionerna från likställda myndigheter komme att medföra lika afgift. Man kunde nemligen icke vunnit ett sådant resultat, om man vidhållit stadgandet om lika stämpel för hvarje ark. Förhållandet är nemligen att i städerna, der magistraten till stor del aflönar sina tjenstemän med sportler, är expeditionslösen bibehållen vid sitt forna högre belopp, under det vid underrätterna å landet numera, efter genomförande af häradshöfdingarnes löneroglering, lösen är betydligt nedsatt, och hos Konungens Befallningshafvande, enligt den nu beslutade lönerogleringen, all lösen kommer att försvinna för att ersättas af stämpelpapper. Vid sådant förhållande ligger det i öppen dag, att, för att expeditionerna, som utgå från dessa likställda myndigheter, skola komma att draga lika afgift, stämpelpapperet icke kan blifva lika för hvarje ark.

Beträffande den anmärkning, som här blifvit framställd, att en lagsökt persons kostnader i följd af lagsökningen skulle komma att genom antagande af detta förslag ökas, behöfver jag dervid icke uppehålla mig, då Herr Johannes Andersson redan dererom erinrat, att den lagsökte i stället skulle undslippa den till lika belopp som det nu ifrågasatta stämpelpappersbeloppet uppgående lösen, han nu får erlægga, och att således, om stämpelpapperet borttoges, expeditionen icke komme att draga någon afgift.

Jag tror således, att Bevillnings-Utskottet i detta fall handlat fullt riktigt, och får alltså, instämmande med Herr Carl Ericson, yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr *Löwenhielm* instämde i Herr Bieserts anförande.

Herr *Hedin*: Jag ber att få påpeka, att jag ännu icke af nå-

*Om ändringar i
stämpelpappers-
förordningen.
(Forts.)*

Om ändringar i
stämpelpappers-
förordningen.

(Forts.)

gon af Bevillnings-Utskottets ledamöter erhållit upplysning i afseende å den förfrågan, jag till dem stälde, till hvilken afdelning Arméförvaltningen och Marinförvaltningen skulle enligt Utskottets förslag höra. Nu misstänker jag dock, att Bevillnings-Utskottet icke har något mot att låta dessa båda verk ingå under benämningen »Rikets kollegier» i fjerde afdelningen af Utskottets klassifikation. Men om så är, och då dessa tvenne embetsverk i ännu mindre grad än Statskontoret hafva qvar kollegial egenskap, är dermed bevisadt att Bevillnings-Utskottet har orätt, då Bevillnings-Utskottet afskilt Statskontoret från kategorien »Rikets kollegier».

Herr Carl Ericson: Jag erkänner i viss mån det origtiga deri, att, då Statskontoret blifvit uttryckt från benämningen »Rikets kollegier», så icke äfven skett med Arméförvaltningen och Marinförvaltningen. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten derå, att dessa båda sistnämnda verk — jag talar nu icke i Utskottets namn, utan i mitt eget — icke böra hänföras till »Rikets kollegier», utan till »andra af Kongl. Maj:ts tillsatta styrelser».

Hvad beträffar Statskontoret, så vågar jag påstå, att den af Utskottet vidtagna åtgärd icke är alldeles så ofefogad. Jag har här framför mig Svensk författningssamling för år 1856. Under nummer 28 är der intagen Kongl. Maj:ts nådiga instruktion för *Dess och Rikets* Statskontor, gifven Stockholms slott den 16 Maj 1856. I Svensk författningssamling för år 1876, som jag äfven här har tillgänglig, finnes under nummer 48 intagen en ny instruktion för Statskontoret. Rubriken till denna instruktion lyder sålunda: Kongl. Maj:ts nådiga instruktion för *Dess Statskontor*, gifven Stockholms slott den 8 December 1876.

Den ganska väsentliga skilnad, som förefinnes mellan dessa olika uttryck, behöfver jag väl icke påpeka för den ärade talaren.

Öfverläggningen förklarades slutad. Efter det propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 1, som dernäst föredrogs, samt *punkterna 3—7* blefvo äfvenledes bifallna.

Slutligen bifölls jemväl *punkten 8*, innefattande Utskottets yttrande i anledning af Herr *A. Fr. Petterssons* inom Andra Kammaren afgifna motion N:o 24, om ändringar i § 5 af Kongl. kungörelsen angående stämpelpappersafgiften m. m.

§ 8.

Om åtgärder
till afhjelpande
af Jemtlands
lappbefolk-
ningsnödståda
belägenhet.

Föredrogs Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 7 (i samlingen N:o 32), med anledning af motion om åtgärder till afhjelpande af Jemtlands läns lappbefolknings nödställda belägenhet.

I berörda motion, som afgifvits inom andra Kammaren af Herr A. Hedin (motionen N:o 160), var föreslaget, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, »att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga de åtgärder, som kunna finnas lämpliga för att afhjelpa de svårigheter, hvaraf lappbefolkningen i Jemtlands län lider i följd deraf, att lapparnes forna område blifvit öfver höfvan inskränkt, samt, derest representationens medverkan erfordras, till nästa Riksdag aflåta förslag i ämnet».

Om åtgärder till afhjelpande af Jemtlands lappbefolkningsnödstända belägenhet.

(Forts.)

Och hade Utskottet, som på anförda grunder ej skulle tvekat att till godkännande förorda motionärens förslag, derest Utskottet ej hade anledning antaga, att Kongl. Maj:t — äfven om nu icke någon framställning i ämnet af Riksdagen gjordes — sannolikt inom kort komme att vidtaga de förfoganden, som efter frågans närmare utredning kunde finnas ändamålsenliga, af detta skäl hemställt:

att förslaget om en framställning till Kongl. Maj:t, i det af motionären angifna syfte, icke för närvarande måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I anledning af denna hemställan anförde

Herr Farup: Om man blef något öfverraskad af att denna motion så sent framkommit, blef man ännu mer öfverraskad af att se hvilken utgång frågan fått i Utskottet. För att frågan skulle kunna utredas så noga som möjligt, begärde jag att motionen skulle öfverlemnas till det Utskott, der motionären sjelf hade plats, och detta beviljades. Ett ganska vidlyftigt betänkande, omfattande 12 sidor, föreligger nu, och i detta betänkande är, så vidt jag kunnat förstå, motionärens motivering af motionen från början till slutet godkänd, och jag skulle mycket misstaga mig, om jag icke igenkände hela betänkandet igenom motionärens egen penna. Likvisst har Utskottet kommit till det resultat, att någon åtgärd med anledning af motionen icke borde vidtagas, och häremot har motionären icke reserverat sig. Man måste då verkligen fråga: hvad har motionären egentligen åsyftat med sin motion? För mig är detta icke alldeles klart.

Bland de förhållanden, Utskottet i sitt betänkande åberopat, anför Utskottet en af en lappgumma till Kongl. Maj:t ingifven underdånig ansökan, med begäran att nybyggarne i en viss trakt, som man behagat kalla Storsjö och Ljusnedals lappmarker, skulle åläggas stänga omkring sina höstackar. Denna trakt är i alla fall en jemförelsevis mycket ringa del af Jemtlands lapptrakter, och huru utgången af denna ansökning hos Kongl. Maj:t än blir, kan jag icke begripa, att det i ringaste måtto kan inverka på lapparnes nödställda belägenhet eller upphjelpa deras förhållanden, utan tvärt om anser jag, att det blott skulle komma att öka deras tvister med den bo-

Om åtgärder till afhjelpande af Jemtlands lappbefolkningens nödställda belägenhet.

(Forts.)

fasta befolkningen i ganska betydlig mån, om ansökningen beviljades. Ändamålet med motionen måste man väl antaga vara att underlätta lapparnes nödställda läge, och i detta afseende skulle man alltså söka åstadkomma åtgärder. Ett af de hufvudsakliga motiv, motionären sökt göra gällande, var hvad han i början af sin motion framhållit med de orden: »Och sannolikt synes det mig, att lapparne från den bofasta befolkningens sida röna en medfart, hvilken, der den ej öfverskrider lagens, åtminstone uppnår hårdhetens yttersta gräns.» Det är hårda ord, de der! Det är sålunda endast två slags medfarter lapparne röna af den bofasta befolkningen: antingen en sådan, som »öfverskrider lagens», eller en sådan, som »uppnår hårdhetens yttersta gräns». Man skulle väl hafva väntat, att ett så hårdt bedömande varit motiveradt bättre än det är.

Sedan säger motionären, »att en del af lappbefolkningens bofasta grannar ej nått den upplysning, att de kunna förmå sig att såsom sina likar inför lagen betrakta lapparne». Äfven detta påstående hade man väntat närmare motiveradt, men jag kan icke finna att så skett. För att få större klarhet i detta hänseende tillät jag mig vid remissen af motionen framställa några frågor till motionären. Icke den ringaste upplysning har man derom kunnat vinna ur betänkandet, och motionären lät vid remissen till och med påskina, att jag troligen icke skulle hafva framkommit med dessa frågor, om jag bättre betänkt mig. Om den ärade motionären menade, att förhållandena skulle vara så graverande, att jag icke bort våga göra sådana frågor, så borde han upplysa sjelf, hvilka dessa graverande omständigheter äro; jag kan det icke och jag protesterar mot en sådan insinuation.

Den upplysning man nu kan få med afseende å det hårda sätt, hvarpå lapparne skulle behandlas, inskränker sig till att man vågat hålla synen öfver de skador, som blifvit gjorda genom lapparnes renar. Det är ett hufvudskäl. Motionären säger vidare på ett annat ställe, att nybyggarne utsatt snaror för att fänga lapparnes renar; men jag finner ingenting bestyrkt af detta, fastän äfven utskottsbetänkandet upptager detsamma. Att det första är riktigt medgifves; man har verkligen vågat att hålla synen och se på den skada, renarne gjort — och nog är detta förskräckligt djerft! — men har man ock fått betaldt för skadan? Nej, visst icke!

Den andra historien om de der snarorna tror jag mig kunna säga är hemtad från fantasiens verd. Jag skulle visserligen kunna förklara hvad grund, som ligger för dessa berättelser, men jag vill icke dermed upptaga Kammarens tid, om det icke särskildt påfordras.

Vidare säger motionären, att den bofasta befolkningen uraktlåter att stänga kring sina höstackar, och sedan utpressas penningar från lapp-allmogen. Om man tror, att detta eger någon grund, så har man ganska liten tillit till våra domstolar; ty allt detta kan ju på domstolsväg åtalas och förhindras, och det är icke svårt att taga reda på om förfarandet varit lagligt eller ej; hafva lapparne

lidit någon skada, kunna de väl få upprättelse. Jag har icke hört att någon lapp förvägrats lagliga rättigheter.

I Utskottet har man nu, som sagdt, upprepat samma skäl, men äfven der finnes intet, som styrker uppgifternas verklighet.

Detta är hvad som tillvitats den bofasta befolkningen. Det ganska vidlyftiga betänkanudet går i öfrigt ut på att samla från olika källor ett bedömande af lapparnes förhållanden till den bofasta befolkningen för 30 à 40 år sedan, kanske ändå längre tillbaka. Men huru detta förhållande i öfrigt har varit under den närmaste tiden, derom har betänkanudet ingen utredning — åtminstone har jag ej kunnat finna någon sådan utöfver det anförda. Det är nödigt, för att kunna bedöma detta förhållande, att man äfven har någon kännedom om lapparnes skaplynne. Denna stackars befolkning lever nu på samma sätt och jag kan nästan säga på samma villkor som för 1,000 år sedan. Den lagar sin mat på samma sätt, den bor i sina öppna kåtor på samma sätt och har sina inre samhällsförhållanden ordnade på nästan samma sätt som då. Den har icke visat sig mottaglig för någon civilisation, så vida densamma skolat medföra något framåtskridande. Den har väl visat sig mottaglig för civilisationens förmåner, så vidt de angå njutningar, men det besvär, som civilisationen för med sig, har den icke velat underkasta sig. Det är därför ganska klart, att när den kommer i beröring med den bofasta befolkningen, så uppstå mycket svåra sociala förhållanden. Lapparne vilja gerna, så vida de kunna det, lefva med all komfort och skaffa sig alla de njutningar, hvartill de kunna få tillgång, och bland den bofasta befolkningen finnas många menniskor, som begagna sig af dessa svagheter hos lapparne, hvilka därför lätt falla offer för detta sitt njutningsbegär. De blifva i dessa trakter allt mera och mera utarmade, och hvad ligger då närmare till hands, än att just denna bofasta befolkning, som har den olyckan att vara lapparnes grannar, måste i främsta rummet komma att känna bördan af dessa olyckliga varelser, som icke äro i stånd att följa med sin tid.

Då motionären så skarpt klandrat den ort, jag tillhör, ty det är just denna ort, som är framhållen i motionen, så får jag förklara att jag finner detta klander vara högst orättvist. Oaktadt det inom orten finnes en och annan mindre redbar menniska, hvilken behandlar lapparne på ett högst beklagligt sätt, så är dock detta förhållande ingalunda allmänt. Låtom oss jemföra de sociala förhållandena här i Stockholm med dem, som motionären öfverklagat. Jag tror att här i Stockholm finnas ganska stora massor af samhällets olycksbarn, som icke heller äro i stånd att följa med sin tid och därför lida af den sociala ordningen. När man frågar dem om orsaken dertill, så vill ingen erkänna att skulden är hans, och den, som säger att de lida för samhällets och den sociala ordningens skull, kan vara säker att ögonblickligen få medhåll. Samma förhållande är det med lapparne. Det framkallar ovilkorligen en känsla

Om åtgärder till afhjelpande af Semtlands lappbefolkningsnödstända belägenhet.

(Forts.)

*Om åtgärder
till afhjelpande
af Semilands
lappbefolk-
nings nödställda
belägenhet.*

af vemod, när man känner att detta folk kommer att gå under i samma mån, som det närmar sig civilisationen. Detta känna de mycket väl och de förstå mycket väl att tillgodogöra sig den medkänsla, som de alltid väcka hos sina medmenniskor.

(Forts.)

Om det skulle hända att någon behandlade lapparne illa och, såsom i Utskottets betänkande nämnes, att dervid lapparnes renar tjufskötes, »ännu värre saker att förtiga» — jag skulle just vilja hafva upplysning om hvilka dessa värre saker vore — och om något sådant någon gång har egt rum från den mindre rättänkande delen af befolkningen, så är det likväl mycket orätt att på denna grund fördöma en hel ords befolkning. På samma skäl kunde man fördöma hela Stockholms befolkning därför att här ske rätt ofta mord, rån och stölder, isynnerhet å aflägsna delar af staden! Dessa ingrepp i lapparnes rättigheter ega för öfrigt rum öfver allt der bofast befolkning finnes i lapparnes närhet. Bör man väl af enstaka fall, som blifvit hopsamlade snart sagdt under decennier, taga sig anledning att fördöma en hel befolkning? Sådant är mycket orättvist. Jag hemställer till Kammarrens och motionärens bedömande: hvad har denna bofasta befolkning, som gjort sig så känd för att vara lojal och fredsälskande och inom hvilken man på årtionden icke hört talas om, att några grofva brott blifvit begångna, förbrutit sig? Och hvad har den förbrutit, att den fortfarande måste undvara en af civilisationens största förmåner: eganderättens helgd?

Detta har gjort att striden der ty värr har antagit en ganska skarp karakter. Lapparne böra hjälpas och måste hjälpas, men äfven den bofasta befolkningen kräfver understöd; men icke åstadkommer man någon förbättring i dessa förhållanden genom att — ursäktat att jag begagnar ett sådant uttryck — nedskälla den befolkning, som arbetar på att af lapparne göra laglydige undersåtar och bibringa dem det begrepp att de äro likstälde med alla andra inför lagen. Icke sker det heller genom att demoralisera lapparne med att understödja hos dem den tanken, att de äro förorättade och icke ega någon annan utväg att lifnära sig än genom brottsliga företag. Nej, på helt annat sätt måste detta ske, men att framställa något bestämdt förslag, derpå är jag icke nu beredd.

Motionären, som sjelf var ledamot af 1871 års Riksdag, då en separatlagstiftning för lapparne var ifrågasatt, och då flere gånger uttalade sig i detta syfte, borde väl sjelf bäst veta, att i nuvarande lagstiftning icke finnes något skydd för den bofasta befolkningen mot lapparnes intrång. Den lagstiftning, som då föreslogs, åsyftade något sådant, men föll ty värr.

Ehuru jag befarar att det nu, så nära riksdagens slut, skall möta svårigheter att väcka Kammarrens intresse för denna fråga, huru viktig den än är, måste jag likväl försöka dermed och ber därför om ursäkt att jag så länge upptager Kammarrens tid. Jag tror att en sådan skrifvelse, som motionären föreslagit, icke skulle vara utan ändamål, ehuru den fått en besynnerlig form. Så vitt jag kunnat se, afser skrifvelsen nemligen att hjälpa lapparne.

Jag tror att en sådan skrifvelse skulle medföra goda verkningar och, om ej annat, skulle den åtminstone fästa vederbörandes uppmärksamhet på frågan. Den motivering, som här i afseende å afvittringsförhållandena framhållits, är ganska gammal, ty de undersökningar, som åberopats, egde rum år 1850, således för mer än 28 år sedan, och saken har sedan dess hela tiden fått hvila. Icke heller tror jag att frågans lösning så särdeles mycket påskyndas dermed, att Kongl. Maj:t ingår i pröfning af en gammal lappqvinnas framställning om skyldighet för nybyggarna i en liten begränsad trakt att stänga om sina höstackar. Om Kongl. Maj:t tager frågan om hand, är det klart att äfven i andra afseenden skola anställas jemförelser mellan de förhållanden, hvarunder lapparne lefva, och huru dessa förhållanden inverka på detta beklagensvärda folk. Jag yrkar därför bifall till motionen, dock med ogillande af motiveringen.

Om åtgärder till afhjelpande af Jemtlands lappbefolkningsnödstålda belägenhet.

(Forts.)

Herr Hedin: Af hvad jag nu i frågan hört finner jag icke anledning till annat än att yrka bifall till Utskottets förslag, hvarpå jag således hos Herr Talmannen vördsamt anhåller om proposition.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och propositioner gifvits enligt de yrkanden, som derunder blifvit framställda, biföll Kammarén Utskottets hemställan.

§ 9.

Föredrogs Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 11 (i samlingen N:o 33), rörande ifrågasatt förändrad lagstiftning angående äktenskapsskilnad.

Om förändrad lagstiftning angående äktenskapsskilnad.

Utskottet hade hemställt:

att Andra Kammarén måtte för sin del besluta att för närvarande icke biträda det beslut, som Första Kammarén fattat i anledning af Herr *F. Grafströms* motion, N:o 15, och enligt hvilket Riksdagen skulle i underdåning skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes underkasta gällande lagbestämmelser om äktenskapsskilnad en revision, för beredande af erforderliga förändringar, samt derefter till Riksdagen afgifva nådig proposition i frågan.

Rörande detta ärende anförde

Herr Ehrenborg: Att nu i riksdagens upplösningsstund på något sätt fördjupa sig i föreliggande fråga om förändrad lagstiftning angående äktenskapsskilnad, anser jag icke vara lämpligt, men jag tror icke heller det vara opåkalladt att till Kammarens proto-

Om förändrad
ladstiftning an-
gående äkten-
skapskiölad.
(Forts.)

koll i korthet angifva de skäl, som för mig äro bestämmande att låta bero vid hvad Tillfälliga Utskottet hemställt och dertill lemna bifall, oakadt jag hyser de största sympatier för motionärens förslag. Jag lemna detta bifall icke på grund af de sakförhållanden, som nu föreligga. Jag tror nemligen, att, då tiden för en återremiss är något för långt framliden, det icke vore farligt biträda Första Kammarens beslut i frågan. Man behöfde nemligen icke befara att Riksdagens skrivelser skulle komma att sakna all motivering, enär Första Kammaren, då den ändrade klämman i dess Tillfälliga Utskotts hemställan, icke uttryckligen afslog hela motiveringen, utan endast uttalade sig mot vissa delar deraf; och jag antager, att Kanslideputerade nog skulle tillse att de delar af motionen, som icke äro omtvistade, komme att inflyta i Riksdagens skrivelse. Men skälet, hvarför jag ansett att detta betänkande bör vinna Kammarens bifall och hvilket jag särskildt ansett mig böra uttala, är af politisk natur. Jag är visst icke någon vän af en sådan politik som afslår ett föreliggande förslag, det må nu vara ett anslags- eller lagförslag, för att derigenom vinna ett annat godt ändamål, men här vid lag får jag säga, att för att en gång förmå Första Kammaren att bryta sin inrotade vana att till Tillfälligt Utskott i stället för till Lag-Utskottet hänvisa alla motioner, som yrka underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t med förslag om ändring i civil-, kriminal-, kyrko- och kommunal-lag, tror jag icke finnes något annat sätt än att Andra Kammaren en gång för alla tager till regel att afslå och åter afslå alla skrivelseförslag, som komma från Första Kammaren och afse förändring i civil-, kriminal-, kyrko- och kommunal-lag samt hafva blifvit behandlade af Tillfälligt Utskott.

Jag hade i det längsta hoppats att denna vana skulle brytas åtminstone sedan talmansplatsen i Första Kammaren intagits af den högt ärade man, som under sex riksdagar varit Andra Kammarens talman och då alltid, när dylika förslag i denna Kammare väckts, har i *enlighet* med grundlagen framställt proposition på deras remiss till Lag-Utskottet. Så har emellertid icke inträffat, och då vet jag, som sagdt, intet annat råd än att Andra Kammaren afslår hvarje från Medkammaren kommet och på sådant sätt behandladt skrivelseförslag i lagfrågor. Det är hufvudsakligen af sådan orsak, som jag nu, oakadt jag anser Herr Grafström haft fullgoda skäl för sin motion, yrkar bifall till det föredragna betänkandet.

Herr Clairfelt: Det är icke för att framställa något yrkande i annan syftning, än Utskottet här föreslagit, som jag har begärt ordet, utan endast för att göra en liten anmärkning mot ett uttryck som Utskottet begagnat. Utskottet föreslår nemligen att Andra Kammaren måtte för sin del besluta, att den *för närvarande* icke kan biträda Första Kammarens beslut. Sålunda låter det som Utskottet ansåge att Andra Kammaren en annan gång möjligen skulle kunna biträda ett Medkammarens beslut äfven om det icke heller

då vore åtföljdt af någon motivering. Jag anhåller derför att Kam- *Om förändrad*
 maren måtte godkänna Utskottets hemställan, med uteslutande af de *lagstifning an-*
 deri förekommande orden »för närvarande». *gående äkten-*
skapsskänad.

(Forts.)

Herr Lyth: Jag begärde ordet egentligen för att med några ord besvara den anmärkning, som den förste ärade talaren gjorde mot Utskottets betänkande, då han påstod att Första Kammaren icke till väsentlig del ogillat motiveringen till samma Kammares Andra Tillfälliga Utskotts förslag i fråga. Jag tror dock, att, om den ärade talaren vill taga del af den diskussion i frågan, som fördes i Medkammaren, han skall finna att det icke var mycket af Utskottets motivering, som lemnades ovidrördt, utan att ganska skarpa anmärkningar mot densamma gjordes än från det ena och än från det andra hållet.

Beträffande samme ärade talares påstående, att Kanslideputerade väl borde kunna uppsätta en tillräckligt motiverad skrifvelse till Kongl. Maj:t, vill jag blott uppläsa hvad Herr Fröman yttrade, då frågan diskuterades i Första Kammaren. Han yttrade följande: »Det är såsom Kanslideputerad, som jag har tagit mig friheten att begära ordet. Det är nemligen Kanslideputerade, som det åligger att uppsätta den skrifvelse, som möjligen kan blifva beslutet.

Då emellertid här framstälts allvarsamma anmärkningar mot de motiv, på hvilka Utskottet har stödt sitt tillstyrkande af en underdånig skrifvelses aflåtande till Kongl. Maj:t, och å andra sidan uppträdt försvarare af samma motiv, så vet jag verkligen icke hvad det egentligen blifver, som Kanslideputerade skola anföra i sin skrifvelse. Skulle Kammaren stanna vid det beslut, som Grefve Hamilton föreslagit Kammaren att fatta, så blifver det ganska obetydligt, som i motiveringen deraf skall sägas, och jag vet verkligen icke hvad Kongl. Maj:t på grund af en sådan skrifvelse skall kunna göra» o. s. v. Det var emellertid just Grefve Hamiltons förslag, som antogs af Första Kammaren, och i detta förslag var Utskottets motivering till största delen ogillad.

Hvad åter angår Herr Clairfelts anmärkning emot att i klämman till det föreliggande utskottsbetänkandet influtit orden »för närvarande», kan jag visst medgifva att de kunnat vara borta. Men i min tanke kunna de, i den ställning de här förekomma, icke gerna vara liktydiga med annat än *i det skick, beslutet nu föreligger.*

Jag yrkar sålunda bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick.

Öfverläggningen var slutad. Propositioner gäfvos å de yrkanden, som förekommit; hvarefter Kammaren biföll Utskottets hemställan i oförändradt skick.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes Stats-Utskottets memorial N:o 72, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra i det nya reglementet för Riksgäldskontoret införas.

§ 11.

Föredrogos och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 34, angående reglering af utgifterna under Riksstatsens Femte hufvudtitel;

N:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående anslag till betäckande af åtskilliga utgifter för den i Stockholm under år 1878 sammanträdande internationella fängvårdskongress;

N:o 46, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

N:o 47, angående beviljade statsbidrag till vägars anläggning, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom anslagna fonder till sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag;

N:o 48, angående de i 63 § Regeringsformen föreskrifna kreditivsummor;

N:o 49, angående beviljade anslag till fortsättande af statens jernvägsbyggnader;

N:o 50, angående godkännande af träffadt aftal om öfverlåtelse på Stockholm—Westerås—Bergslagens trafikaktiebolag af Norbergs jernvägs nya aktiebolags rullande materiel m. m.; och

N:o 51, angående befrielse för Söderhamns jernvägsaktiebolag från skyldigheten att uppehålla trafiken å en del af kommunikationsleden Söderhamn—Bergviken—Bollnäs m. m.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarrens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Tisdagen den 21 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets memorial N:o 72, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra i det nya reglementet för Riksgäldskontoret införas.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden, nemligen:

Stats-Utskottets memorial och utlåtanden:

N:o 74, i anledning af Riksdagens på beräkningen af vissa ordinarie inkomsttitlar inverkande beslut;

N:o 75, med anledning af Kongl. Maj:ts förslag i fråga om beredande af tillgång till de redan anvisade 900,000 kronor af det Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag beviljade låneunderstöd; och

N:o 76, angående dels Riksgäldskontorets upplåning, dels väckt motion om utfärdande af ouppsägbara statsobligationer;

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 13, angående beräkningen af tull-, post-, stämpelpappers-, bränvinsbrännings- och hvitbetssockertillverkningsmedel; samt

Lag-Utskottets utlåtande N:o 45, angående återremiss af Utskottets memorial N:o 44, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande utlåtandet N:o 36, i fråga om framlagdt förslag till förordning angående jernvägs- och kanalaktiebolag.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag; och åtskildes derefter Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{4}$ 8 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Onsdagen den 22 Maj.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 15 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Föredrogos och biföllos Stats-Utskottets nedannämnda memorial och utlåtande;

N:o 74, i anledning af Riksdagens på beräkningen af vissa ordinarie inkomsttitlar inverkan; och

N:o 75, med anledning af Kongl. Maj:ts förslag i fråga om beredande af tillgång till de redan anvisade 900,000 kronor af det Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag beviljade låneunderstöd.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången Stats-Utskottets utlåtande N:o 76.

§ 4.

Vid föredragning dernäst af Bevilnings-Utskottets betänkande N:o 13, angående beräkningen af tull-, post-, stämpelpappers-, brännvinsbrännings- och hvitbetssockertillverkningsmedlen, biföll Kammaren Utskottets i detta betänkande gjorda hemställanden.

§ 5.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets utlåtande N:o 45, angående återremiss af Utskottets memorial N:o 44, i anledningen af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande utlåtandet N:o 36, i fråga om framlagdt förslag till förordning angående jernvägs- och kanalaktiebolag.

§ 6.

Föredrogs och godkändes följande förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser, nemligen:

af *Stats-Utskottet*:

N:o 35, angående reglering af utgifterna under riksstatens Sjette hufvudtitel; samt

af *Lag-Utskottet*:

N:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förändrade bestämmelser rörande klockarnes aflöning.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kamrarnes ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 2 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.
